ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 43 (13359)
1971 оной февралиин 20, суббото

Сэн 2 мүнгэн

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...МАГТААЛТАЙ ГУРБАН

...эй хонишон Ешэ Дымбее... отарада мүнөө жэл хурьга ...лаяа гурбан залуухан ба... ерэһэн юм. Эгэшэ дүүнэр ... Вера, Марина Чимитованар ...-Ханда Дашанимаеватай ... түрүүшын үдэрнүүдһээ ...отой шударгыгаар, маг... ...й һайнаар ажаллажа, тус ... 100—110-аад хурьга ..., үхэл гарзагүйгөөр, өөдэр... ...рюунуудаар түлжүүлжэ ... Үнгэрэгшэ жэлдэ 10 ...хүргэһэн Марина басаган ...нухэдһөө дутуугүй һайнаар ...ана. Эдэнэр гурбуулан дүн... ...рүүли дүүргэнхэй юм.

...даагша хурьгашан Ринчин... Шагдурова, отарые даагша ... Цыденович гэгшэд залуу ... магтажа хананагүй.

...ёһоор басагад. Эхэ, эсэгэнэртэеэ отарада байлсажа, багаһаа хойшо хони, хурьга хаража, эдеэлүүлжэ һурашаһан, ёһоор лэ залуушуул даа,—гэжэ тэдэнэр магтана.

Отарынхид 100 эхэ хонинһоо түсэбтэ 83 хурьгаяа абаха дүтэлэнхэй. Хурьгалха хонид үшөөл олон. 100 эхэ хонин бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ гэһэн социалис уялга абанхай. Энэнь хонишодой КПСС-эй XXIV съездэдэ зорюулагдажа абтаһан уялга болоно. Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой залуу хурьгашад соо энэ гурбан эрхимлэһээр.

Манай корр.

УРАГШАТАЙ

ТОХОЙ. Хүдөө бэшэгшэ Вл. Баендуев иигэжэ дамжуулна: Эдэ үдэрнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 1-хи отделениин хонидой отарануудта хурьга абалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Түрэл партиингаа XXIV съездын хүндэлэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхэ социалис уялга абаһан түрүү хонишод Владимир Шодоров, Нимбу Цындуев, Бутыд-Ханда Бальчинова гэгшэдэй отарануудта түл абалга эмхитэйгээр үнгэргэгдэнэ. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор эдэ отарануудта бүхыдөө 1200 хурьган абтаад, үхэл гарзагүйгөөр тобиржуулагдана.

Эндэхи хонишод нарай хурьгадаа зооветеринарна заабариин ёһоор харууһалжа, абаһан уялгаяа амжалтатай бэелүүлхын түлөө оролдоно.

Сэлэнгын аймаг.

...РҮҮШҮҮЛ —МАНАЙ ОМОГОРХОЛ

...адай АССР-эй габьяата малшан», «Буряадай ...й хүдөө ажахын габьяата механизатор» гэһэн ... нэрэ зэргэ республикын хүдөө ажахын тү... ...дэ һаяхан олгогдоо һэн. Энэ хүндэтэ нэрэ ... республика соогоо адууһа мал олоор үсхэбэ... ...арбай таряа болон бусад эдеэ хоолой зүйл... ...элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилжэ, Эхэ орондоо ...тушаадагаараа суурхадаг Мухар-Шэбэрэй айма... ...рүү хүнүүд хүртэлсэһэн байна. Тэдэниие нэр... ...олоо һаа, «Забайкалец» колхозой ахалагша шу... ... Наталья Нестеровна Евдокимова, «Авангард» ...й гахайшан Анастасия Семеновна Михайлова, ...хозой һаалишан Цырен-Дулма Гомбоевна Улзы... ...гэгшэд болоно. Гадна «Знамя Ленина» колхозой ...р-механик Бадра Очирович Бальжинимаевта «Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Дээрэ дурсагдаһан түрүүшүүлэй ажалайнь намтар дээрэһээ республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ оруулжа байгаа аша габьяань элеэр харагдана. Ганса һаалишад тухай тобшо тэдыгээр хэлэхэдэ, аймагаймнай 427 һаалишанай 13-ниинь 1970 ондо һаамхай үнеэн бүриһөө 2500 килограммһаа дээшэ, 82-ынь 2 мянганай хилэ дабаһан гэжэ аймагай түрүү малшадай зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдэһэн гээшэ. Эды олон һаалишадай дундаһаа «Авангард» совхозой һаалишан Цырен-Дулма Гомбоевна Улзытуева шалгаржа, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн баярай жэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан байна. Нүхэр Улзытуева жэл соо һаамхай үнеэн бүриһөө 3300 килограмм һү абаһан юм.

М. ЦЫРЕНОВ.

Юрий Александрович Паршуков Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводто хүдэлдэг. Олон жэлэй туршада һайнаар ажаллажа, коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй. Мүнөө нүхэр Паршуков наладчигаар ажаллажа, үдэрэйнгөө даабарине 150—160 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист Ю. А. Паршуков.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

...ОРОЛДОЛГО, ШАДАБАРИИН АШААР

Хабарай тарилгада хэр бэлдэнэт?

...ТЕЛЯТНИКОВО хоёр тос... ...оной уулзадха дээрэ оршо... ...Баргажанай совхозой машина, ...хэ заһабарилгын мастер... ...о һаяхан ошобобди. Газаа... ...ь харахада, байра байдалынь ...аржа, тулюурхан шэнги бо... ...хой. Теэд досоогуурнь яба... ...эндэ хүдэлдэг зонтой, тэдэ... ...ажал хүдэлмэритэйнь танил... ...да, одоол сэдьхэл баясуул... ...гэхэдэ алдуугүй. Энэ мас... ...ойдонь манай ерэхэдэ үдын ...арлалга дүүрээд, эндэхи хү... ...эришэдэй эгээл ажалдаа ерэ... ...байһан үе байгаа. Мастер... ... даагша Владимир Савино... ... Араслановтай проходной ...ь уулзашабабди. Тоһон боло... ... хубсаһатай, х а р а х а ... хүхюун, налгай зан... ... энэ хүн уриханаар миһэрэн ...ишэлээд, ехэл яаранги хэбэр... ... бидэниие дахуулан, мас... ...скойн харша руу оробо.

...Эндэ одоол хэжэ байһан ажал... ...ёһотой эзэн янзаар хандадаг ... хүдэлнэ гэжэ мэдэхээр. Мас... ...скойн харша соо саб гэмэ сэ... ... хамаг юумэн өөр өөрынгөө ...атай. Үүдэ ороһоор баруун таладань бэлэн болонхой сеялкэнүүд тэгшэхэнээр табяатай. Сааланань мүн лэ заһагданхай плугууд жэрылдэнэ. Үшөө дам саашаа ханын захаар мөөрнүүдыень сагаадажа, тулгануудай дээрэ табигдаһан х э д э н тракторнууд. Мүн тэндэ комбайнууд сагаа хүлеэн тэсэжэ ядан, дээгүүр үлылдэн хаража байһаншуугаар ербылдэнэ.

— Энэ плуг, сеялкэнүүдые манай залуушуул заһабарилна. Табан хүн. Бултадаа комсомолшууд юм. Одоол хүдэлмэри мэдэдэг зон гээшэ даа,—гэжэ Владимир Савинович урмашангяар хөөрэнэ.

Теэд үнэхөөрөөшье, Олег Иванович Зверьковой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада энэ үбэлдөө заһабарилагдахаар хараалагдаһан 37 сеялкэ, 25 плуг, 20 культиваторнуудые мүнөө бэлэн болгоод, хүндэ борнойнуудые заһажа байнхай юм.

Мастерскойн үүдэ татажа ороходомнай, задалагданхай табан тракторай хажуугаар тоһон болошоһон хубсаһатай хэдэн хүн ехэл сүлөөгүй хэбэртэй хүдэлнэ. Эндэ бултадаа дүршэл ехэтэй механизаторнууд, оролдосотой бэрхэ хүдэлмэришэд ажалладаг юм. Жэшээнь, слесарь Виктор Ильич Коновалов, электро-гагнуурша Дмитрий Александрович Алексеев, дархашуул Владимир Васильевич Стельмашенко, Иннокентий Николаевич Ермилов гэгшэд ямаршье машина, тракторнуудые найдамтай батаар заһабарилдаг мэргэжэлтэд гэжэ суурханхай. Мүн МТМ-е даагшаньшье өөрөө гушаад жэлдэ механизатор ябаһан, нютагайнгаа зондо, суг хамта хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй болоһон хүн ха юм.

— Мастерскоймнай дан уйтан байна даа. Үшөө хорёод жэлэй саада тээ өөһэдынгөө хүсөөр бодхоогоо бэлэйбди. Теэд тэрэ сагайхида орходоо мүнөө машина, техникэмнай жэшээгүй олошороо ха юм. Элдэб детальнуудые заһаха шэнэ түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй болоо,—гэжэ мастерскойе даагша хэлэнэ.

Тэрэ саанахи үүдэнэйнь богоһо алхахадамнай дунда зэргын аад, бүхэриг шамбай бэетэй залуухан хүбүүн ямаршьеб деталь тошылдоно, станогоо агшан зуура байлгаад, тэрэнээ хэмжэжэ үзэнэ, тиигээд хажуудаа байһан мөөрдэ тааруулна. Малгайнь гэдэргээ боложо, толгойнь оройдо гарашанхай. Станогойнгоо шууяанһаа гү, али хэжэ байһан юумэндээ тухашарһандаа юм гү, бидэниие обёорношьегүй. Хоёр һаншаг уруугаа унаһан үлэ мэдэг буржынги шара үһээ тоһотой гараараа шэхэнэйнгээ дээгүүр эльбэжэрхёод, тошылдожо байһан голоо мөөрдөө тааруулха һанаатай алхаар бага зэргэ тоншоод абана.

— Энэ манай токарь гээшэ. Володя Козулин. Бэрхэ хүбүүн, Зүгөөр бага зэргэ дүршэлгүйдэнэ. Түрүүшынгээ жэл хүдэлнэ ха юм,—гээд Владимир Савинович хүбүүнэй хажуудань ошожо:

— Наашань үгэл даа, Володя гэжэ тэрэ голыень абаад, хэмжэжэ үзэнэ. Удаань станогынь хүдэлгэжэ, үлэ мэдэг тошылдод гэһэнэй удаа мөөрдөө дахин хэхэдэнь, голынь бэлэхэнээр тааража орошоно.

— Хүсэн байбал, ухаан хэрэггүй гээд лэ бү балтадыш, Володя. Һайса хэмжээд тааруулжа үзөөрэй,—гэхэдэнь, Володя баярлаһаншье, аягүйрхэһэншье маягтайгаар шүдөө ялалзуулан, миһэд гээ һэн.

Эндэ хамтадаа арбан хүн хүдэлнэ. Үсөөншье һаа, оролдосотой, габшагай ажалаараа ехэ юумэ бүтээгээ. Совхозойнь бүхы заһабарилагдахаар хараалагдаһан 52 трактораай дүшөөдынь бэлэн болоо. Мүн бэшэшье машинануудынь гол түлэб заһабарилагдаа.

— Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын нээгдэхэ үдэр болотор бүхы машина, техникээ заһабарилжа дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаа һэмди. Мүнөө тэрэнээ бэелүүлхэл байхабди,—гэжэ нүхэр В. С. Арасланов бултанайнгаа үмэнэһөө хэлээ һэн.

Иигэжэ Баргажанай совхозой механизаторнууд бүхы машина зэмсэгээ эрхимээр заһабарилан, шэнэ табан жэлэй түрүүшын хабарай тарилгые гүйсэд бэлэдхэлтэйгээр эхилхые оролдон шармайнхай.

Д. ДАШИЕВ,
манай корр.

ЗОРИГТОЙ, НАЙДАМТАЙ

...«Байз, мүнөө һүниндөө хони... ...й олоороо хурьгалжархибал ...гаха, хааха эрьенэг — хаама... ...дшье бэлдээтэй. Үбһэ, зелен... ...талха тарьяанай зүйл бии. ...Хурьгалха дүтэлһэн хонидшье ...гдаа. Үшөө юун бэлэй?...»

...Нэгэл юумэн Василий Викто... ...вичай һанаанда байгаад, даб ...гээд ойндонь орожо үгэнэгүй. ...ажа ядад гээд, ахалагша хо... ...шон дахин эрьежэ, хонидойн... ...оо байра тээшэ гэшхэлжэрхибэ. ...Бодожо үзэхэдэнь тэрээнтэй ан... ...ан суг хүдэлһэн ахалагша хони... ...шон Роман Николаевич иигэжэ ...хидаг һэн: «юумэ хээгүй, хү... ...саадуулээгүй, хэхэб, анхархаб ...гэжэ һанаһан хэбэртэйл байгаа ...һаа, дахин дахин шалга, һүрэг ...соогуураа ябажа хара, адагла — ...тиигэбэл заатагүй олохош, обёор... ...ош, һанахаш».

...Хонидойнгоо байра соо харааша... ...жа байтараа Василий Викто... ...рович ямар юумэндэ анхаралаа ...табиһанаа, юу хэхэ гэһэнээ ...обёоржорхино, һанажархина.

«Зүб лэ даа, тээ тэрэ гурбадахи таһалгын уржадэр түрөөшэ эхирэй үрөөһэн хабшагар байна һэн гүб даа. Эхэнь голохоёо һанаа гү?

Абхуулха, үгышье һаа, ондоо хониндо заядаха, угжаха! Юрэдөөл арга шадалаараа болохо хэрэгтэй.

Хүндын отарада хонид олоороо хурьгалжа байна. Мүнөөдэр аяар 16 хурьган абтаба. Иигээр байтараа сүүдхэдэ 30—40 хурьгад абтажа болохо. Тиимэһээл Торийн совхозой нэгэдэхи отделениин ахалагша хонишон Василий Семеновой һанаагаа зобохо юумэнүүд захаһаа.

Угайдхадаа, урзанда тушаажа абаһан хонидынь хүгшэржэ, үбһэ һолоомошье даалгахаяа болиһон, һүүлшынгээ түл үгэхэ байшоо. Тэдэ хонидые хурьгалуулжа, түлыень бүрин бүтэнөөр ногоон дээрэ гаргахын түлөө залуу хонишон ехээр оролдоо һэн. Тиигэжэ үйлэдбэриин даалгабари, абаһан уялга яһала амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн юм. Булта тооной хонид хээли абажа, 100 эхэ хонин бүриһөө 94 хурьган ногоон дээрэ гаргагдаһан. Түсэбынь зуунай 85 хурьга байгаа. Хонин бүриһөө 2,9 килограмм нооһо хайшалжа, түсэб баһал үлүүлэгдэһэн байгаа.

Үнгэрэгшэ зундаа нүхэр Семенов хурьгадаа һалгаамсаараа бүхы отараяа мяханай комбинадта ябуулаад, залуу түлгэн хонидые тушаажа абаа. Зундаа һайса хүшэлүүлжэ, искусственна аргаар үрэжүүлээ һэн. Энэ аргые ахалагша хонишон өөрөө шудаланхай. Тиигээд намартаа һайса таргалуулжа абахын түлөө оролдоо, яһалашье таргалуулаа.

Түрэл Коммунис партиингаа XXIV съездын хүндэлэлдэ Василий Викторович шэнэ түрэхэ зуһагуудһаа 100-най 95 хурьга түлжүүлхэ социалис уялга абаад, эдэ үдэрнүүдтэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэеэ хамта ёһотойл «унтаха нойроо алдажа, эдихэ хоолоо мартатараа», оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байна. Февраль һара гаратар 150 шахуу хурьгад абтаад, һүүлэй үедэ хонид эгээл олоороо хурьгалжа захалба. Шэнэ түрэхэ хонидые һайнаар түлжүүлхэ, абаһан хурьгадаа үхэл гарзагүйгөөр мал болгохо гээшэ амаргүй. Һайн дүй дүршэлтэй хонишодтол шэнэ отара даалгагдадаг. Суута хонишоной хажууда дүй дүршэл олоһон хадаа Василий Семенов найдамтай хүн. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдыньшье найдамтайнууд. Үнинэй хонии харюулжа байһан Антон Морозов, Андрей Грыдин гэдэг нүхэдынь ажал хүдэлмэридөө һайсал һанаагаа табижа байдаг. Хурьга абалсахаяа ерэһэн хүнүүдшье найдамтай. 30—40 жэл соо хурьга абажа байһан эжынь —Устинья Николаевна Семенова мүнөө жэл баһал хүбүүнэйнгээ отарада түл абалсахаяа ерээ. Хоёрдохи хурьгашан Галина Терентьева урдань баһал хурьгашанаар ажаллаһан хүн. Гурбадахи хурьгашан Люба Савельева түрүүшынхеэ хурьга абахаяа ерэһэн залуу басаган. Теэд аха нүхэдынь туһалдаг.

Һанаа зоборитой юумэн гэхэдэ, үбһэн дутамаг. 640 хониндо оройдоол 279 центнер үбһэн хүртэнхэй. Энэ үбһэн дээрэ 423 центнер зелёнко, 128 центнер һолоомо үгтэһэн. Энэ тэжээлые шадажа гаргашалаагүй һаа, үбэлжэлгын хахадта хооһодошоод гү, али нарайлһан хонидто, мүн хурьгадта һэтэ үгэжэ байхаар бэшэ ганса зелёнкотой үлэшоод байжа болохош.

Торийн совхоз һүүлэй жэлнүүдтэ бүдүүн тэжээлээ заатагүй гурил болгожо татаад, хонидтоо эдюулдэг болоһониинь тон һайшаалтай. Жэшээлхэдэ, энэ отарынхид үбһэ, зелёнко, һолоомоёо гурил болгожо татаад, хүдхаад, хонидто эдюулдэг байһанай ашаар үбһэ тэжээлээ нормоорнь гаргашална, хонидынь тэнхээ тамираашье һулараагүй. Дүтэ тойроной 5 гүүртэ, отарада совхозой дирекци ДКУ-1 гэжэ тракторна дробилка табинхай. Тракторист Н. Филиппов үбһэ тэжээлыень татажа үгэдэг.

— Хониднайшье садхалан, хорёомнайшье сэбэр,—гэжэ Василий Викторович хэлэнэ.

Нээрээшье, эндэ хонидой хобоонууд, хорёо соогуур малай хүлдэ гэшхэгдэһэн хог-бог огто үгы. Хобоонууд соо хэжэ, холижо, уһанда дэбтээгээд худхажа үгтэһэн бүдүүн тэжээл дууһан эдигдэнэ. Хонидой һайнаар, амтархажа эдихынь тулада толгой бүридэ сүүдхэдэ 200 грамм нормотойгоор үгтэдэг, татаһан талханайнь хахадынь бүдүүн тэжээлтэйнь холигдоно.

Бүдүүн тэжээлые, илангаяа хүдөөгэй набша намаархуу, мүн халаахай, шаралжаатай үбһэ иигэжэ татаад малда эдюулхэдэ һайн. Голоод, үлтэ зада гэшхээд, зарим хубиинь хог-бог болгожо байдаг тэжээлынь мүнөө булта амандань ородог, бэедэнь шэнгэдэг болоо.

Эндэхид хурьгадта эдюулхын тулада нара үзүүлэнгүй, сэл хүхөөр хатааһан витаминна үбһэ бэлэдхэдэг. Хүндын отарынхид 137 центнер иимэ набшаһата тэжээлтэй. Энэ тэжээл хурьгадай томохон болотор ойроо хүргэгдэнгүй. хадагалагдажа байна. Январь соо. февралиин эхеэр гараһан хурьгад витамин ехэтэй үбһэ, набшаһата тэжээл эдижэ захалаа. Мүн модо галдажа, хөө гаргаад, хурьгадта үгэнэ. Хони, хурьгад дулаан соогоо уһа ууна. Хонидой байра соо 1000 литрэй багтаамжатай амһарта тодхоотой.

Түл абалгаяа залуу хонишон түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаа. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Василий Семенов Коммунис партиингаа XXIV съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй, солотойгоор дүүргэнэ. Шэнэ түрэхэ зуһагуудтайшье һаа, Зэдын аймагай суута зуутан солотоной тоодошье орожо магад.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.
манай корреспондент.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

БОДОТО ХЭРЭГЭЭРЭЭ ПАРТИИН ТҮСЭБТЭ ХАРЮУСАХАБДИ

Бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай табиһан шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проекттэй совет хүн бүхэн угаа ехэ һонирхолтойгоор танилсана. Яахадааб гэхэдэ, шэнэ табан жэлэй түсэб гээшэмнай манай Эхэ ороной саашанхи дэбжэлтын хараа, тиимэһээ—хүн бүхэнэй хуби заяан болоно ха юм.

Машина бүтээлгын үйлэдбэриин баазые техническэ талаарнь шэнэдхэн һэльбэхэ хэрэг түргэдхэхэ гэжэ хараалагдаһые тон шухала гээд **Уралмашай** хабсаргагшадай бригадир А. А. Савилов тоолоно. Томо машинанууд болон агрегадуудай детальнуудые механическа аргаар дархалан бүтээхэ шэнэ цех Уралмашта мүнөө баригданхай. 10 гаран метр ута, 200 тонно хүрэтэр татаха түмэр детальнуудые дархалан бүтээхэ—тиимэ станогууд цех соо табигдаба. Горнягууд болон металлургнуудта, ороной бүхы шэнэ томо заводуудта бүрил хүсэтэй машина түхеэрэлгэ бүтээжэ үгэхэ арга боломжо тэрэ цех олгохо.

Металлургическа промышленностьда хэрэгтэй болохо сорго хоолойнуудые бүтээдэг хэдэн олон станок жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур гаргаха гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдые зүбшэн хэлсэһэн Кировэй нэрэмжэтэ **Тбилисиин** станок бүтээлгын заводой хоёр цехэй нэгэдэмэл партийна суглаан тогтообо. Үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулһанай, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлһэнэй, хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө мэргэжэл дээшэлүүлһэнэй ашаар түсэбһөө гадуур тиимэ продукци үгэхэ гэһэн уялга механигууд болон хабсаргагшад абаба.

Азербайджанай ССР-тэ синтетическэ холимог каучук 1,6 дахин ехээр 1975 он болотор үйлэдбэрилхэ гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдана. Тэрэ харюусалгата зорилгые яабал түргэнөөр шиидхэхэб? Сумгаидай синтетическэ каучугай заводто үнгэргэгдэһэн нэгэмэл партийна суглаанууд дээрэ тиимэ хөөрэлдөөн болобо.

Холимог каучук үйлэдбэрилгые хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулангүйгөөр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана гээд нэгэ суглаан дээрэ тус предприятиин директор Ф. Зейналов мэдээсэбэ. Табан жэлэй турша соо технологическа 20 автомат түхеэрэлгэ хэрэглэхэ, хүндэ хүшэр зуугаад хүдэлмэри оньһожоруулха гэжэ хараалагдана. Үйлэдбэриин техническэ талаараа шэнээр зэбсэгжэхэдэнь, машина түхеэрэлгэнүүдэй хүсэ шадалынь гурбанай нэгэ хубяар нэмэхэ, химигүүдэй ажалай эрхэ байдал һайжарха.

Зайн гал үйлэдбэрилхэ, газар уһалха, арадай ажахые уһаар хангаха, суднануудай ябалгые ба загаһанай ажахые хүгжөөхэ зорилгонуудые бүхыдэнь нэгэн доро шиидхэжэ шадаха—тиимэ гидроузелнуудые гол түлэб бариха гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор хэлэгдэнхэй. Волго дээрэхи гидроузелые—**Чебоксарай ГЭС-ые** баригшад тэрэ түсэбые илангаяа ехээр һайшааба. Чебоксарай ГЭС эгээл тиимэ гидроузел болохо юм. Тэрэнэй барилгые үргэлжэлүүлхэ гэжэ Директивэнүүд дотор хараалагданхай.

Гидроузелые баригшадай нэгэн—«Чебоксаргэсстройн» парткомой гэшүүн, жолоошон И. В. Рыжаевай һанамжаар, тэрэ электростанциие мүнөөнэйхиһөө түргэнөөр барижа болохо байна. Тэрэнэй тулада техникэ бүри ехээр энэ барилгада үгэхэ хэрэгтэй.

Шэнэ табан жэл соо **Литвада** 1,8 дахин ехээр эд бүд гаргагдаха гээд Директивэнүүдэй проект дотор тэмдэглэгдэнэ. «Кауно Аудиняй» гэжэ торгоной фабрикын коллектив энэ хэрэгтэ хубитаяа баһа оруулха ёһотой. Предприятиин коммунистнууд, шэнэ үүсхэл гаргагшад үйлэдбэрие һайжаруулхын тулада ехэ юумэ хээ. Хуушан зэмсэг түхеэрэлгын орондо бүтээсэ ехэтэй шэнэ техникэ табигдаа. Хэдэн янзын ажал хүсэдөөр оньһожоруулагдадаг. Тэдэ бүтэдын ашаар үнгэрэгшэ табан жэлэй даалгабариһаа гадуур 1,2 миллион метр торгон бүд гаргагдаба. Тэрэнь имагтал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэн туйлагдаба.

Гэхэтэй хамта, үйлэдбэриин ашаг үрэ улам дээшэлүүлхэ ехэ нөөсэ энэ предприяти дээрэ бии гээд фабрикын главна инженер А. Вайдакавичюс тоолоно. Тэрээниие хэрэглэн, фабрикын коллектив жэл соогоо 7 миллион метр бүд гаргадаг болохо.

565—575 миллион дүрбэлжэн метр гэр байра табан жэлэй турша соо бариха гэһэн Директивэнүүдэй проектын хараа түсэбые **Молдавиин** барилгашад эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэбэ.

Эстониин таряашад КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектые тон ехэ баяртайгаар, Эхэ оронойнгоо түлөө омогорхолтойгоор угтаба гэжэ Выруска районой «Эдази» колхозой таряан ажалай бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Эдуард Теэ мэдүүлбэ.

Ургаса бүри ехээр абаха үндэһэ һуури үдэр бүрнингөө ажалаар энэ республикын таряашад бүри мүнөөнһөө эхилэн тодхожо байнад. Һайн шанартай үрэһэн бэлэдхэгдээ.

Совет хүнүүд Директивэнүүдэй проектые хаана хаанагүй халуунаар һайшаана. Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан партиин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэмжээнүүдые хараална. (ТАСС).

Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн февралиин 18-да Бухарестдэ нээгдэбэ.

Болгариин Арадай Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Башев, Венгриин Арадай Республикын—Я. Петер, Германиин Демократическа Республикын—О. Винцер, Польшын Арадай Республикын—С. Ендриховский, Румыниин Социалис Республикын—К. Монеску, Совет Социалис Республикануудай Союзай—А. А. Громыко, Чехословакиин Социалис Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Я. Марко зүблөөндэ хабаадалсана.

Аюулгүйн, харилсан ажаллагын асуудалнуудаар нийтэ Европын зүблөө бэлэдхэлгэтэй холбоотой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

ХРОНИКО

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр **Н. Ф. Васильевые** РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилбо.

«КОСМОС-395» — ЗАМБУУЛИНДА

«Космос-395» гэжэ хэмэл одон февралиин 18-да Советскэ Союзһаа замбуулин худар табигдаба. Тэрээн дээрэ табигдаһан аппаратура гэмгүй һайнаар хүдэлжэ ябана. Координационно-тоололгын центр абтаһан мэдээсэлые бүридхэн шэнжэлжэ байнхай.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект зүбшэнэбди

МЯХА ЕХЭЭР АБАХА ЯМАР АРГА БАЙНАБ?

Энэ эхилээд байhан табан жэл соо бүхы орон дотор жэлдээ дунда зэргээр 14,3 миллион тонно мяха абадаг болохо гэhэн зорилго КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проект соо табигдана гээшэ. Тэрэшэлэн мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилдэг, үбэл, зунгүй үхэрнүүдые шахан, бэлшээн таргалуулжа тушаадаг тусхай ажахынуудые саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ Директивэнүүдэй проект соо заагдана.

Тиимэhээ энэ талаар манай Захаамнай аймагай ажахынуудай хэхэ юумэн айхабтар ехэ болоно.

Хэдэн жэлэй саада тээ аймаг дотор үхэр мал яhала олоншье haa, ашаг шэмэнь ахир бага байгаа. Олонхи колхозууд үнеэн бүриhөө жэлдээ арай гэжэл 1000 килограмм hү haадаг hэн. Үхэрнүүдынь ехэнхидээ 4—5 наhа хүрэжэл гүрэндэ тушаагдахаар болодог бэлэй.

Энэ янзаараа саашадаа хүдэлхэ арга болижо, байгаалингаа, газар нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруулан, аймаг дотор гол түлэб мяханай мал үсхэбэрилдэг болохо гэжэ шиидэгдэhэн байна. Тиигээд олонхи ажахынууд hү багатай үнеэдээ haахаяа болижо, тэдээнhээ түл абаад лэ, hүыень туталдань хүхүүлээд, заримдань хоёрдохи тугал заядаг болоhон. Энээнэй ашa үрэ мүнөө харагдажа байнхай.

Имагтал haйн hүтэй үнеэдынь гүүртэнүүдтэ үлөөгдэжэ, hүүлэй жэлнүүдтэ үнеэн бүриhөө hү haалга жэлдээ дунда зэргээр 417 килограммаар дээшэлээ. Мяханда худалдагдадаг үхэрнүүдэй дунда зэргын шэгнүүр 55 килограммаар нэмэhэн байна.

Мяханай мал үсхэбэрилгөөр мэргэжэжэ байhан колхоз, совхозуудта ехэ эрилтэ табигдаха ёhотой, табигданашье. Иимэ ажахынуудай мяханда тушааhан мал бэеэршье томо, тарганшье байха ёhотой. Энээнэй тулада мяханай мал үсхэбэрилгөөр өөhэдөө таарамжатай технологи зохёожо, нэбтэрүүлхэ зэргэтэй болонобди. Энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдээ. Нёдондо урда жэлнүүдэйхидэ орходоо hурагтүй томошье, тарганшье мал гүрэндэ худалдагдаа. Байгша оной январь hарадашье гүрэндэ худалдагдаhан эбэртэ бодо малай шэгнүүр дунда зэргээр 306 килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 24 килограммаар дээшэ байба.

Үнгэрэгшэ намар-үбэлэй hарануудта гүрэндэ тушаагдаха малые haйнаар шахаhанай ашa үрэ эндэhээ элитээр харагдана. Бэеэр томо, шэгнүүр дарасатай, тарган үхэр худалдахада, нэмэлтэ түлбэри ехээр түлэгдэдэг болоhо, колхоз, совхозуудые ехээр урмашуулhан байна бшуу. Энэ талаар «Победа» колхоз илангаяа haйн үрэ дүн туйланхай. КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ энэ колхоз гүрэндэ худалдаха бүхы малаа тус бүридэнь 350 килограммhaa бага бэшэ шэгнүүртэй болгожо тушааха уялга абаа hэн. Тиигээд намар малаа шахалганда табяад, январь hарада 109 шахамал үхэрнүүдые гүрэндэ худалдахадань, тэдэнь тус тустаа дунда зэргээр 371 килограмм татаа. Тэдэнэй дунда 420—450 килограмм татаха гунан сар олон байгаа. Бүхы шахамалнуудынь булта даа тарган, дундаhaa дээшэ шадалтай гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Эдэ малайнгаа түлөө колхоз гол түлөөhэнhөөнь гадна, тэрээн дээрэ шэгнүүр ехэтэй томо хашарагуудые мяханда худалдаhанай түлөө аяар 14130 түхэриг нэмэжэ абаа.

Энээн дээрэhээ харахада, тугал, бяруунуудаа haйнаар түлжүүлжэ, бэеынь түргэнөөр томо болгожо, hүүлдэнь haйнаар шахаад гүрэндэ худалдахада, алишье талаараа ашагтай. Энээниие «Победа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон малшад haйнаар ойлгожо, саг соонь зохихо хэмжээ абаhан байна. Колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Гомбо Гармаевич Цыдыпов энэ талаар ехэ оролдолго гаргажа, шухала зорилго шиидхэхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон малшадайнгаа эдэбхи үүсхэлые элсүүлэн зорюулжа шадаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Колхоз байгша ондо түсэбhөө гадуур мяха ехээр гүрэндөө худалдажа, олзо доходоо hурагтүй дээшэлүүлхэ байhаниинь лабтай.

1970 ондо мяха абалга, гүрэндэ худалдалгыя дээшэлүүлхэ талаар республика дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэhэн Баян-Голой совхоз 1971 ониие, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар захалба. Гол түлэбтөө 2 жэл хүрэжэшье, үгышье ябаhан хашарагуудые намар шахалганда табижа, үбэлэй haрануудта шэгнүүрыень haйса нэмээhэн байна. Тиигэжэ январь соо 426 эбэртэ бодо мал гүрэндэ тушаагдажа, хамта 1294 центнер татаа. Түрүүшын хахад жэлэй түсэб 144 центнерээр үлүүлэгдэhэн байна. Бүхы тушаагдаhан малай 98,3 процентнь тарганда тоологдожо, тус бүридөө 304 килограмм татаа.

Аймагай колхоз, совхозуудта мал шахалгын ёhотой мастернууд бии боложо байна. Баянголой совхоздо Гармажап Доржиев намар, үбэлдөө шахамалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэ соо толгой бүриинь 915 граммаар, Жигжит Чойжинимаев—910 граммаар нэмээнэ. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Д. Тулонов 183 толгой залуу мал шахаад, шэгнүүрыень сүүдхэ соо толгой бүриин 913 граммаар, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо Г. Дулмаев—198 толгой шахаад, сүүдхын—899 граммаар нэмээhэн байна.

Мүн Санагын совхоз, Ленинэй, XXII партсъездын нэрэмжэтэ «Коммунизмын зам», «Дружба» колхозууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо холо урид дүүргэбэ. Аймагай колхоз, совхозууд жэлэй түрүүшын хахадта 6750 центнер мяха гүрэндөө худалдаха түсэбтэй байhан аад, январь соо 6593 центнер худалдаhан байгаа. Мяханай комбинадта асарагдаhан малай 94 процентнь тарган гэhэн сэгнэлтэтэй байба.

Мүнөө аймагай колхоз, совхозууд КПСС-эй XXIV съездын нээгдэхэ үдэр болотор мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 400 центнерhээ бага бэшэ мяха худалдаха зорилго урдаа табяад ажаллана.

Малаа haйнаар шахажа өөhэдтөө ашаг олзо оруулха талаяа ажахы бүхэн үшөөл haйса ойлгоно гэхын аргагүй. Зарим ажахынуудhaa haйса түлжүүлэгдээгүй, бэеэр бага, мяхажаа, таргалаагүй мал асарагдана. Жэшээлхэдэ, мяханай комбинадта Далахайн совхозhoo ерэhэн 94 толгой эбэртэ бодо малай тус бүриин, дунда зэргын шэгнүүр арайхан гэжэл 288 килограмм татаа. «Красный Октябрь» колхозой шахамалнууд дунда зэргээр 293 килограмм лэ болоо. «Дружба» колхоз мүнөө жэл малаа haйнаар шахаhан байбашье, түсэб дүүргэхын тулада шахагдаагүй малнуудые тушаалсаhан байна. Тиигэжэ 21 толгой мал дундаhaa доошо хүшэтэй гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Энэ ушарhaa дурсагдагша ажахынууд мяха худалдалгаhaa олохон мянган түхэригэй олзо доходоо алдаhан байна. Энэ колхоз, совхозууд дээрэ дурсагдагша «Победа» колхоз шэнгеэр малаа түлжүүлдэг, шахадаг болоо haa, хэдэн hарынгаа салин хүлhые нэмэжэ абаха бэлэй. Теэд тиигэжэ шадагдаагүй. Зарим мал толгой хороohоной зоболон, ажахыдашье олзогүй, гүрэнэй бэлэдхэhэн мяхандашье нэмэригүй, жэжэ, туранхай юумэнүүд ерэнэ. Энэ ушар дээрэ бүхы колхозуудай гэшүүд, хүтэлбэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, мүн малшадай бодолгото болоогүйдэнь аргагүй болоо.

Мүнөө аймагай колхоз, совхозуудай урда байhан шухала зорилго юуб гэхэдэ, ерэхэ намарhaa мяханда худалдагдаха хашарагуудаа тураангүй, шэгнүүрыень бүри нэмээжэ, ногоон дээрэ гаргахын түлөө оролдохо хэрэгтэй. Тураhан, сэмгэ алдаhан мал мяхаа хүсэтэрөө сэмгэлтэрээ хахад зуниие барадаг гэжэ мартаха ёhогүйбди. Мяхаа хороонгүй, хүсэн дээрээ ондо орohон залуу мал түрүүшын ногоондо садамсаараа, томо боложо, улам мяхажадаг, таргалжа захалдаг. Тиигээд haйса шахагдахадаа 3—4 центнер шэгнүүртэй болодог шуу.

Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхоз, совхозууд шэгнүүр ехэтэй залуу эбэртэ бодо мал мяханда худалдаhанай түлөө 70.000 гаран түхэригэй ашаг олзо нэмэжэ абаhан байна. Хамта 81 толгой хашарагууд тус тустаа 400 килограмм, 255 толгой—350 килограммhaa дээшэ шэгнүүртэй байгаа. Бүхыдөө аймагай колхоз, совхозуудhaa мяханда худалдагдаhан 7120 үхэр соо эдэнэр олоншье бэшэ. Зорилго юуб гэхэдэ, саашадаа 3,5—4,5 центнер шэгнүүртэй залуу сарнуудые бүри олоор гүрэндэ худалдадаг болохо хэрэгтэй.

Дутуу дундануудтай, haйтай муутай байбашье, аймагай колхоз, совхозууд мал ажал эрхилхэ зүб шэглэлээ олоо, юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудаа амжалтатай, илалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ этигэгдэнэ.

Д. ДАШИЕВ,
Захаамнай аймагай бэлэдхэлэй инспекциин гүрэнэй инспектор.

БҮРИН hАЙШААНА

Хяагтын совхозой Мөөрөөшын отделениин хүдэлмэрилэгшэд 1971—1975 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проекттэй танилсана. Эндэхи врач Б. Бальдиров энэ документ тухай суглаарагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Эндэ суглаарагшад бултадаа энэ документ бүримэhэн haйшаажа, hанамжа бодомжонуудаа хэлэбэ.

Совхозой хүдэлмэришэн Н. Н. Чибаков сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө үмэнэhөө үгэ хэлэhэн байна. Совет ороной экономико улам хүгжөөжэ, арад зоной байдал haйжаруулха шэнэ программын проекттэй танилсажа байнабди. Эдэ хараа түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэг бидэнэрэй, хүн бүхэнэй ажалhaa болохо байна. Тиимэ хадань хүсэ шадалаа, хүсэл зоригоо энэ хэрэгтэ зорюулхабди—гэжэ нүхэр Чибаков хэлэбэ.

— Онсо шухала асуудалнуудые Коммунис партимнай арад зонтоёо зүбшэдэг, хэлсэдэг гуримтай. КПСС-эй съездын Директивэнүүдэй проект энээнэй гэршэ болоно,—гэжэ Киранай-Адагай сельсоведэй түрүүлэгшэ Д. В. Ильков хэлэбэ. Энэ документын удха шанарые олониитэдэ ойлгуулха хүдэлмэри ябуулагдажа эхилхэнь. Малшадай байдаг бүхы газарнуудта агитаторнууд гаража эхилбэ.

А. ГРОМОВА,
манай штатнабэшэ корр.

Коммунистын үгэ найдамтай

Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэр Долгор Дашидондокова, Долгор Балдоржиева гэгшэд нёдондо намар «Октябрьский» совхозой суута хонишон Лубсама Батуевич Гургумовай отарада искусственна үрэжүүлгэ үнгэргэhэн юм. Мүнөө тэрэ хоёр басагад «ургасаяа» хуряалгада хамhалсахаяа ерэнхэй.

— Түрэл Коммунис партиингаа съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгаяа дүүргэхэмнай лабтай,—гэжэ коммунист хонишон найдамтайгаар мэдүүлнэ.— Мүнөө үедэ 300 гаран хурьгатай болоод байнабди. Эхирнүүдшье бии. Түрэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбhэ тэжээлтэйбди. Хурьга абадаг хоёр Долгорнуудые, Таисья Грудинина, адуулагшан Владимир Сыреновэй оролдолгые, шэн габьяата ажалые онсолон тэмдэглэмээр.

Ажалша бэрхэ иимэ зон хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ бээзэ: 100 эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абаха, хонин бүриhөө дунда зэргээр 3 килограммhaa дээшэ ноohо хайшалха уялгаяа дүүргэхэнь лабтай.

Түрүү хонишон Л. Б. Гургумовай бригадынхид партиин XXIV съездын Директивэнүүдэй проекттэй гүнзэгыгөөр танилсажа, арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ энэ шухала документые бултадаа үнэн зүрхэнhөө haйшаажа, өөhэдынгөө хубитые оруулхабди гэжэ мэдүүлнэ.

В. ЖАРКОЙ.

Зэдэ.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ жэлэй дунда хэмжээе урдаха табан жэлэйхиhээ 20-22 процентээр дээшэлү...

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй про...

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҮҮРГЭ Е...

Манай завод тиимэшье ехэ предприяти бэшэ юм. Хэрбээ урдань эндэ юрын лэ түмэр оронуудые бүтээдэг haa, мүнөө хүн зоной ажаhуудалдаа үргэнөөр хэрэглэдэг кастрюли, домбо, кружкаhaa эхилээд бэшэшье олон амhарта хэгдэнэ. Заводой продукци холын Хойто, Алас-Дурна зүгэй болон Дунда Азиин арад зондо эльгээгдэдэг гээшэ. Бэшэшье олон газарhaa манай заводто захил ерэжэл байдаг. Энэ эрилтые хүсэд хангахын тула бидэнэр бүри ехэ продукци бүтээн таргаха ушартай болонобди. Шэнэ табан жэл соо арадай ажаhуудалда хэрэгтэй амhартануудые хоёр дахин ехээр хэхэ гээд КПСС-эй съездын Директивэнүүд соо бэшээтэй.

Теэд ямар аргаар ехэ продукци бүтээн гаргаха гээшэбибди? Энээн тушаа заводоймнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд яhала бодомжолжо үзөө. Шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүдые цехүүд соогоо тодхохо, ехэ, багашье юумэ гамнаха. арьбалха гэhэн шиидхэбэри гаргаа бэлэй. Үнгэрhэн жэлдэ манай нэгэдэхи цехтэ түмэр зүhэхэ, нугалха прессэ, станогууд тодхогдоо. Амhартада шаажан гүйлгэхэ цех соо олон оньhон түхеэрэлгэ хабсарган табигдаа.

Хэрбээ урдань шаажан гүйлгэhэн амhарта хатааха 60 киловатт-час хүсэтэй багахан пээшэнүүдэй хүдэлдэг haaнь, мүнөө эндэ 180 киловатт-час хүсэтэй хоёр пээшэн тодхогдонхой. Тус цехэй хүдэлмэришэд урдань гурбан халаан соо хүдэлөөд, 4 тонно продукци бүтээн гаргадаг haa, мүнөө хоёр халаан соо 4,5—5 тонно продукци үйлэдбэрилнэ. Шэрдэлгын участогай бусад хүдэлмэри оньhожоруулагдажа, ажалай бүтээсэ горитойхоноор дээшэлhэн байна.

Байгша ондо үшөөшье олон оньhон түхеэрэлгэнүүдые, шэнэ технологи үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхээ шиидэнхэйбди. Цехэймнай урлан нарижуулагшад жэлэй туршада арбан дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, 2 мянган түхэригэй арьбалалта хэхэ уялга абанхай.

Оньhон техникын хүсөөр ехэ юумэ хэхэ арга боломжо биил юм бээзэ. Теэд хүдэлмэришэдэй ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, эдэбхи үүсхэлтэйгөөр хүдэлөөгүй haa, биратай юумэн хэгдэхэгүйл байха. Энээниие манай коллектив ойлгодог байна. Тиимэhээ арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэхэ гэжэ хүдэлмэришэн бүхэн оролдодог. Манай цехтэ залуушуул олон юм. Эдэнэртэ саг үргэлжэ туhалха, зүб заабари үгэхэ хэрэгтэйл бологдоно.

Үнгэрhэн жэлэй эхиндэ шэрдэлгын участогай басагад муу шанартай продукци гаргадаг, халаанайнгаа даабари дүүргэдэггүй байhан. Эдэнэй гэмээр бүхы цех, заводнай графигhaa гээгдээ бэлэй. Ямар юумэн дээрэhээ энэ ушар болоо гээшэб? Тус участогай мастер хүдэлмэришэдтөө шанга эрилтэ табижа шададаггүй, ажалаа муугаар эмхидхэдэг байшоо. Энээн дээрэhээ залуушуулнай ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байгаа бшуу. Эдэ дутуу дундануудые усадхахын тула шухала хэмжээн абтаhан байна. Манай цехэй шэрдэлгын участогта олон жэл соо эрхим haйнаар ажаллаhан, «Ажалай шэн зоригой түлөө» медаляар шагнагдаhан Галина Прохоровна Васильева гээгдэлдэ орohон участогта мастераар табигдаа бэлэй. Дүй дүршэлтэй, ажалша бэрхэ энэ эхэнэр түрүүшын лэ үдэрhөө ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулжа, залуушуулда шадаха зэргээрээ туhалжа эхилээ бэлэй. Участогтань дүшэн хүн хүдэлнэ. Дүшэн ондоо hанал бодолтой зон. Теэд эдэнэр нэгэл юумэ хэнэ ха юм.

Хүдэлмэришэн бүхэн хэдэн ондоо мэргэжэл шудалха ёhотой, тэрээнгүйгөөр бидэнэр биратай амжалта түйлахагүйбди гэжэ хамта хүдэлдэг басагадтаа Галина Прохоровна ойлгуулхые оролдоо бэлэй. Тиин Р. Ханданова, Г. Халудурова, О. Гусев болон бусад шэрдэгшын, электро-пээшэнэй дэргэдэ, конвейрэй дэргэдэ хүдэлхэ хэдэн мэргэжэл шудалhан байна. Эдэнэр хэрэгтэй сагаа бээ бээ hэлгэн ажаллана.

Хүдэлмэриингэн бүхэн ... жэл шудалхадаа бэе бээ... далжа, оньhон техникээ ... тэйгээр ашаглажа шадана... Энээнэй ашаар халаан бү... ри үлүүлэн дүүргэгдэнэ. ... тээсэ дээшэлнэ, haйн шан... продукци бүтээн гаргаг... сильевагай даадаг участог... мэришэд үнгэрhэн жэлдэ ... бүтээсые гурбан процент... лүүлээ, долоо мянган түх... рэ, эмаль гэхэ мэтын үнэ... алнуудые арьбалhан байн...

Хүдэлмэриин олон мэрг... далжа, эбтэй эетэйгээр ... шэрдэлгын участогай хүд... haйн амжалта түйлан, соц... рысөөндэ эрхимлэжэ ябан... оролдолгоор манай цехэй ... үнгэрhэн жэлэй хоёрдохи, ... хи, дүрбэдэхи кварталну... дүнгөөр социалис мүрыс... рүүлжэ, заводой дирекции... рогой болон профсоюзай орг... дамжуулгын Улаан туг аба... 1971 оной январь hарада ... участогай хүдэлмэришэд ... хим haйнаар хүдэлжэ гара... гаа даабариhaa гадуур 5 ... дукци бүтээжэ, 1,5 тонно ... оэ гэхэ мэтэ материалнууд... han байна.

Гээгдэжэ ябаhан участо... зэргэдэ гаргажа шадаhа... Г. Васильевае магтахаар ... хүдэлмэришэдэйшье оролд... ааб даа. Эдэнэр түрэл ... ээлжээтэ XXIV съездые ал... жалтатайгаар угтаха гэж... оролдолго гаргана.

Б. ШИП...
түмэр хэрэгсэлнүүд...
Улаан-Үдын Кировэй нэр...
заводой цехэй нача...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Техни... налтын таhагай мастер ... сильевна Воронина хала... тер Любовь Капустината... тануудай шанар шалгажа...
Е. ЗАХАРОВАЙ ф...

Табан жэлэй турша соо промышленна продукци үйлэдбэ... лэн гаргалгые 42-46 процентээр, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэ... сэлнүүдые бүтээлгэ 41-45 процентээр нэмээхэ.

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй проектhээ).

Алмаха арьбалха хинаха

„БУЛАД ХҮЛЭГНАЙ" ЮУНДЭ БҮДЭРНЭБ?

ЭХЭ ОРОМНАЙ жэл ерэхэ бүри хүгжэн hалбарна, хүсэ ехэтэй болоно, энээнhээ уламжалан, арад зоноймнайшье ажабайдал улам haйжарна, баян дэлгэр болоно ха юм.

Теэд гүрэн түрынгөө, колхоз, совхозуудайнгаа баяжаха, шанга шадалтай болохо бүринь ажалай журам шангадхаха, бүхы юумые алмаха, арьбалха, тоо бүридхэлые гуримтай, нарин нягтаар хэдэг болохо шухала гэжэ парти, правительствамнай ходо заадаг. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1969 он) Пленум дээрэ, мүн партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай бүхы совет арадта хандаhан бэшэг соо энэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаа hэм шуу.

Тиимэhээ haяхан «Буряад үнэн» газетэдэ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой үнинэй гэшүүн Д. Очировай бэшэhэн «Зөөри эзэтэй, мүнгэн тоотой» гэжэ гаршагтай статьяе ехэтэ hонирхожо уншааби.

Гүрэн баян, үгырхэ, хооhорхогүй гээд лэ хамтын зөөри хайша хэрэгээр иишэ тиишэнь мүнайдажа, үрилтэ хоролтодо оруулжа, үнгэрөөд ерэхэдээ, хулгайлжа, үбэршэлжэ байhан баримтануудые хаража байгаад, «намhaa саагуур, наранhaa наагуур» гэжэ нюдэ балай, шэхэ дүлии ябажа яашье болохогүй байна. Тиимэhээ нүхэр Очиров тон лэ зүб юумэ бэшэнэ.

Мүнөө манай эдлэжэ, хэрэглэжэ байhан газар, уhан, адууhа мал, машина техникэ гэхэ мэтэ бүхы юумэн хуу өөhэдымнай алтан зөөри ха юм. Бидэ ондоо хүндэ ажал хэнэ бэшэбди. Өөhэдтөө, өөhэдынгөө гүрэнэй, арад зонойнгоо ашa туhын тула хүдэлнэбди. Тиимэhээ хамтын зөөриие эзэн ёhoop хамгаалха, али болохоор арьбадхаха гээшэ совет хүн бүхэнэй нангин уялга, нэрэ хүндын, hэшхэлэй хэрэг болоно.

Эндэ оньhон трактор, машинануудые ашаглалга тухай хэдэн үгэ хэлэхэ hанаатайб.

БИ ӨӨРӨӨ гушаад жэлдэ колхоздоо таhалгаряагүй трактористаар хүдэлжэ байнаб. Энэ үе соо миниин жолоодожо үзөөгүй түхэлэй тракторшье хомор лэ ёhотой даа. hүүлэй хори шахуу жэлдэ гусенична тракторта хүдэлнэб. Жэл бүхэндэ трактораараа 1400—1500 гектар, зарим жэлдэ 2000 хүрэтэр гектар зөөлэн хахалалга хэдэгби. Хабар болоходо газар хахалха, сеялкэнүүдые шэрэхэш, зундаа—паар хахалхаш, үбhэ хуряалгада хабаадалсахаш, намартаа—кукуруза хуряадаг комбайн шэрэхэш, намарай паар хахалхаш, тиигээд үбэлдөө—адууhа малай эдихэ үбhэ тэжээл фермэ, гүүртэнүүдтэ зөөхэш, барилгын модо, шулуу шэрэхэш. Юрэдөөл трактораа хаhа саг соонь haйнаар харууhалаад, заhабарилаад, дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ шадаа haa, түхэреэн жэл соо яhала ехэ ажал бүтээгдэдэг юм.

Теэд манай «Улаан Оронго» колхоздо бүхы дээрээ трактор, машинанууд хэр зэргэ haйнаар ашаглагдана, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэнэ гээшэб?

Үшөөл бирагданагүй, «булад хүлэгүүднай» халтад гэхэдээ бүдэржэ, урагшаа ёhoop ябанагүй гээд hанагшаб. Хэнэйшье мэдэhээр, илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ колхоз, совхоз бүхэндэ элдэб янзын орёо нарин, оньhон хүсэтэ тракторнууд улам олон боложо байна.

Жэшээнь, манай колхозые абаад үзэе. Ажахыдамнай бүхыдөө 40 трактор тоологдоно, тэдэнэй хахадынь гол түлэб хүсэ ехэтэй «ДТ-75» гүхэлэй тракторнууд болоно. Эдэнииие зүбөөр хэрэглэжэ шадаа haa, айхабтар ехэ хүсэн гээшэ.

Теэд эдэ олон тракторнуудай булта дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоздо бүхыдөө техникын хүсөөр хэгдэhэн хүдэлмэриие условно трактор бүхэндэ хубаахада, зөөлэн хахалалга дунда зэргээр 300 гектарhaa дээшэ гараагүй. Энэмнай бага гээшэ ааб даа. Харин зарим түрүү механизаторнууд энээнhээ hурагтүй ехэ ажал хэнэ ха юм. Тусхайлбал, бэрхэ тракторист Түмэржап Токтохоев «МТЗ-5» трактораар 210 хүдэлмэриин үдэр соо 1001 гектар зөөлэн хахалалга хээ. Энэ нүхэрнай тракторай тоhо, шэнгэн түлишэ, запасной частьшье жэл бүри торитой алмадаг юм. Дүршэлтэй механизатор Н. Я. Собенников 714 гектар зөөлэн хахалалга хэhэн байна.

БҮХЫ МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙМНАЙ эдэ түрүүшүүл шэнгеэр үнэн зүрхэнhөө оролдожо хүдэлдэг haaнь, хэды ехэ ажал хаhа саг соогоо хэгдэхэ, али тухай ехэ тоhо, түлишэ, запасной часть алмагдаха, арьбалагдаха бэлэйб.

Үнэндөө зарим хүнүүднай гүрэнhөө үгтэhэн үнэтэй сэнтэй оньhон техникэ зэмсэгтэ хайхарамжагүйгөөр, хайша хэрэгээр хандажа, ёhoop харууhалангүй ябаад, сагhaaнь урид эбдэдэг, деталь, частиинь элээдэг байна. Эдэ бүгэдэhөө боложо, олохон трактор, машинануудай жэлдээ хэдэн hараар миин байна, haатана бшуу.

Тракторист Соломон Цыретаров haйнаар хүдэлхэеэ hанаа haa хүдэлжэшье ядахагүй, эрдэм hургуулитай, дүршэлтэйшье болоhон хүн. Теэд ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандадаг дээрэhээ үнгэрэгшэ зун үбhэ хуряалгын үедэ трактораа хаяад, хоёр үдэр архидажа, үбhэ hурилэлгые haатуулаа. Тэрэниие тэндэhээ болюулаад, малай байра тойрон энэ тэрэ юумэ зөөхэ «Т-16» трактор үгэхэдэнь, баhал hогтуугаар нюдэ балай гүйлгэжэ ябаhаар трактораа хүмэрюулээ, эбдээ. Тиигэжэ энэ хүн колхоздоо хэды ехэ гарза хохидол ушаруулаа гээшэб. Хойрог муугаар хүдэлдэг дээрэhээл Соломон Цыретаров нёдондо 119 үдэр соо трактораараа миил 282 га зөөлэн хахалалга хээ бшуу. Тэрэнэйнь өөрынь гэмээр трактор заhабарилгада аяар 448 түхэригэй запчасть гаргашалагдаа. Йигээд ерэхэдээ, тракторынь жэл сооб миин байжа, колхоздоо хан гэхэ хашарhанайшье зэргэ ашаг үрэ үгөөгүй бшуу.

Даша-Дугар Анжуев трактористаар баhал үнихэнэй ажаллана. Заримандаа муушье бэшээр хүдэлдэг. Гансал «шэлтэй харые» хараhaap шүлhөө haйруулаад лэ, хэжэ байhан ажалаашье мартажархёод, дайралдаhан газарта трактораа орхёод, архидашадаг зантай. Наhатай болоhон, залуушуулда haйн hургаал заабари хэлэжэ ябаха хүн аад, энэмнай хүнүүдые суглуулаад, хүдэлмэриин үдэр архидахадаа хойшоошье харахагүй. Тиигэжэ ажалhaa өөрөөшье hамшаха, хүнүүдыешье haатуулха. Хэлэхэдэш ойлгохошьегүй.

Нёдондо механизаторнууд Содном Максаров, Батожап Будацыренов, Владимир Бадмаев гэгшэд «МТЗ-5» түхэлэй трактораар жэл соо тус тустаа оройдоол 213—335 гектар зөөлэн хахалалга хээ. Тиихэдээ эдэнэй тракторнууд жэлэй миил гурба-дүрбэн hара соонь хүдэлөөд лэ, бэшэ тээнь миин байhан болоно. Тэрэшэлэн Роман Соколов, Дондок-Цырен Раднаев гэгшэд намдал адли баhал шэб шэнэ «ДТ-75» түхэлэй тракторнуудтай. Эдэнэр мүн лэ мүртэй юумэ хээгүй. Тус тустаа 100 гаран хүдэлмэриин үдэртэ 510—545 га зөөлэн хахалалга хэhэн байна. Тэдэндэ элдэб шалтагаан, haатал болоошье юм бээзэ.

Тиигэбэшье олонхи тракторнуудаа нигэжэ хэдэн hараар миин байлгажа, хахад хүсэндэнь хүдэлгэжэ байхадамнай, ажал яагаад урагшаа ябахаб. Эдэ бүгэдэhөөл боложо, хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын гол хүдэлмэри хаhа саг соогоо хэгдэнэгүй, унжагайрна, эсэстээ орооhо таряанай, үбhэ ногооной ургасые доошонь оруулна ха юм. Таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр зөөжэ шадагданагүй. Тиимэhээ hүүлэй хоёр жэлдэ колхоздо (ган болоошье гэлэй) таряалангай га бүриhөө оройдоол 3—5 центнер таряа ургуулhаниинь гайхалтай бэшэ болоно.

Техникын муугаар ашаглагдаhан дээрэhээ трактораар хэтдэhэн хүдэлмэриин гаргаша ехэ болоно. Хэрбээ 1968 ондо хэгдэhэн зөөлэн хахалалгын гектар бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 4 түхэриг байбал, нёдондо тэрэмнай 8 түхэригтэ хүрөө. Энэшье баhал гайхалтай бэшэ. Олонхи хүнүүд трактораа гаражда асарангүй, хэдэн хоногоор гэртээ байлгахадаашье haатахагүй. Зариманиинь трактораараа өөртөө, хүндэшье үбhэ, түлеэ асархаяа ямаршье зүбшөөлгүйгөөр ябашаха, тракторта хоёр-гурб... мэшээг талха, ороohо шэрээд, фермэ, гүү... тэнүүдэй хоорондо гүйлгэлдэхэшье ушар би...

Эдэ бүгэдэ юун дээрэhээ болоноб гэхэд... ажахыда техникын түлөө бодотоор харюуса... хүн үгы, механизаторнуудай ажалай эмх... хэл hула байна. Колхозой правлени, парт... мой зүгhөө механизаторнуудта анхарал б... гаар табигдана гээшэ.

Мүнөө жэл ерэхэ бүри орёо нарин онь... техникэ олон боложо байна гэнэбди. Те... haйн бэлэдхэлтэй механизаторнууд дутана. Ти... мэhээл архинша, хойрог, залхуу хүнүүдые... тракторта hуулгаха баатай бологдоно ха ю... Манда эрдэмтэй залуушуул үшөөл үсөө... Үнинэй хүдэлжэ байhан трактористнарш... мэргэжэлээ дээшэлүүлнэгүй, дээшэлүүлхэ ... ганьшьегүй. Хаана hурахабши. Минии hа... хада, механизаторнуудые шэнээр бэлдэхэд... тэдэниие ажахынуудта эмхидхэгдэhэн бүгэ... ниитын hуралсалда hургахагүй, харин дүүр... программаар тусхай училищида гү, али те... ническэ мэргэжэл олгохо hургуулида hур... han дээрэ. Харин нютагай бүгэдэ ниитын hу... ралсалда тракторта хүдэлжэ үзэhэн, техни... бага зэргэ мэдэхэ хүнүүдые hургажа, мэрг... жэлыень дээшэлүүлбэл зохисотой байна.

Тиигэжэ шадаа haa, гүйсэд мэргэжэлтэ... механизаторнууд олон болохо, тэдэнэй класс... ность дээшэлхэ, ехэшье түлөөhэ абадаг боло... хо, эсэстээ газар таряалан зүбөөр элдүүр... лэгдэдэг, машина техникэ haйнаар ашаглагда... даг болохол.

Машина техникээ нюдэнэй сэсэгы мэт... наринаар абажа ябадаг, харууhалдаг болоё... тэдэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр удаан саг соо... haадгүйгөөр хүдэлгэхын түлөө тэмсэел, ти... гэжэ ажахынуудаа баяжуулаял, экономико... бэхижүүлээл гэжэ механизатор бүхэни... уряалха байнаб.

Д. БАТУЕВ,
Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой тракторист.

САГ ҮРГЭЛЖЫН КАДРТАЙ БОЛОХО АРГА ЗАМУУД

[Хүдэлмэришэдэй ажалладаг газараа һэлгэдэг ушарые шэнжэлгын зарим дүнгүүд тухай]

...һайнаар хүдэлхэ, техниче... дэбжэлтэ түйлаха, продукци... үйлэдбэрилэн гаргаха, мүн ... шанар һайжаруулха хэрэг... үргэлжын кадрнууд шиидхэ... дүүргэдэг гэжэ һайн мэ... Дүй дүршэлтэй, һайн мэргэ... саг үргэлжын кадрнуудтай ... промышленна предприяти ... табигдаһан зорилгонуудые ... амжалтатайгаар бэелүүлдэг гээшэ.

... хүдэлмэришэдэй ажалладаг ... һэлгэдэг ушар үшөө олон ... Энэ хадаа арадай ажахын ... номическа нэгэ шухала асуу... болонхой. Олон предприятинууд ... хүдэлмэришэдөөр дуталдана. Энэ ... гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэ... элдэб бэрхэшээл тохёолдоно. ... фрезеровщик, электромон... хэгшэ, барилгашан гэхэ ... мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй ... байһан тухай соносхол... ... гарадаг, радио... ... хэлэгдэжэл байдаг. Ямар ... ушарһаа хүдэлмэришэнэй фаб... ... заводһоо гаража ошоходо, гэ... ... ондоо хүн заатагүй ... болодог ха юм.

... ушар предприятида, гүрэн... ... хохидол ушаруулна. Шэ... ... мэришэнэй ажалда абажа ... үлхэдэ, дүй дүршэлдэ ... дунда зэргээр 150—250 ... гаргаша хэгдэдэг гэжэ ... Олон предприяти гү, ... соо абажа хараа һаа, энэ ... экономическа, моральна талаа... хохидолтой болоно.

... хүдэлмэришэдэй нэгэ га... ондоо тээшэ зөөжэ ошохо ... эрид шангаар тэмсэхэ, ... сэлтэй саг үргэлжын кадр... болохо асуудал ехэ шухала, ... шиидхэгдэхэ ёһотой ... Республикымнай зарим пред... ... хүтэлбэрилэгшэд, пар... организацинууд кадрнуудаа ... хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй мэр... шадабари дээшэлүүлхэ асуу... ... анхарал хандуулна, хү... ... ажалһаа гаража ошо... шалтагаан элирүүлнэ. Иимэ ... ... хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэгдэхэ ушар үсөөржэ байна.

Жэшээ болгон «Электромашина» завод абажа үзэе. Хүдэлмэришэдые нэгэ газартань һуурижаруулха, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал тэдэндэ олгохо, мэргэжэл шадабарииень дээшэлүүлхэ, гол мэргэжэлдэ һургаха талаар саг үргэлжын анхарал хандуулжа байһаниинь һайн үрэ дүн харуулаа. Завод табан жэлэй түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэһэн байна. Заводой үйлэдбэри шэнэдхэн хубилгаха, техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ, һайн шанартай электродвигатель, автокрануудые бүтээхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ.

Заводой коллектив хүдэлмэришэдэй ажалаа һэлгэдэг ушарые элирүүлхын тула социологическа тусхай шэнжэлгэ хэжэ үзөө. Тэдэнэр научна хүдэлмэрилэгшэдтэй холбоо барисаа байгуулһан юм. Кадрнуудай таһаг хэн нэгэнһээ ажалһаа гаража ошохо тухай мэдүүлгын абтахада, тэрэ хүндэ анкетэ барюулдаг, ажалаа һэлгэхэ баатай болоһон шалтагаанииень элирүүлдэг болоо.

1970 оной найман һара соо заводһоо 235 хүн, тэрэ тоодо 198 хүн өөрынгөө дураар гаража ошоһон байна. Журам эбдэһэнэй түлөө 5 хүн ажалһаа гаргагдаа. 198 хүнэй 24 процентнь городһоо ондоо тээшэ ябаха болоһон шалтагаанһаа мэдүүлгэ барижа, ажаллахаяа болиһон юм. 26 процентнь гэр байрагүй дээрэһээ ажалһаа гараа. Мүн мэргэжэлээ һэлгэхэ, ажалай таарамжагүй эрхэ байдалай, бага салин хүлһэ абадаг шалтагаанһаа мэдүүлгэ баригшадай горитой хубинь ажалладаг газараа һэлгэһэн байба.

Анкетэдэ үгтэһэн эдэ харюунууд шэнжэлэгдээ. Ажалһаа гаража ошогшодой 76 процентнь заводто сэхэ хабаатай шалтагаан элирүүлжэ үгөө. Эндэ заагдаһан дутагдал зайсуулха, кадрнуудай ондоо тээшэ ошохыень болюулха арга боломжын бии байһаниинь элирүүлэгдэһэн байна. Энэ шэнжэлгэ үшөө нэгэ һонирхолтой ушар элирүүлэн харуулаа. Ехэнхидээ эрэшүүл, залуу хүдэлмэришэд ажалаа һэлгэхэ дуратай байба. Ондоо мэргэжэл шудалаа һаа гү, али салин хүлһэнэйнь нэмэгдээ һаа, зарим хүдэлмэришэд эндээ үлэхэ байһанаа мэдүүлбэ. Ажалһаа гаража ошогшодой олонхинь юрэнхы бэлэдхэлэй һургуулиин найман класс гү, али техникум дүүргэһэн байха юм. Гадна хамһабариин ажал дүүргэгшэд хүдэлдэг газараа һэлгэнэ.

«Хүдэлжэ байһан ажалдаа, заводтоо ямараар ханданабта?» гэһэн асуудалда харюусаха гүйлтатайгаар кадрнуудай таһаг хүдэлмэришэдтэ хандаһан байна. Хүдэлмэришэдэй олонхинь өөһэдынгөө мэргэжэлдэ дуратай, ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, эдэбхи үүсхэл гаргадаг байһанаа мэдүүлээ. Тэдэнэр коллективээ хүндэлдэг, ажалай эрхэ байдалые таарамжатай дээрэ тоолодог байба. Мүн энэ шэнжэлгэ үшөө юу харуулааб гэхэдэ, заводой хүдэлмэришэд үйлэдбэриие зүбөөр эмхидхэхэ, шэнэ түхеэрэлгээр хангаха хэрэгтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг байна.

Хүдэлмэришэдэй нэгэ газарһаа ондоо тээшэ ошодог ушарые үсөөрүүлжэ болохо юм гэһэн тобшолол хэгдээ. Оронойнай промышленна түрүү предприятинууд, жэшээлхэдэ, Ленинградай Кировэй нэрэмжэтэ завод хүдэлмэришэдые нэгэ цехһээнь ондоо цехтэ эльгээжэ шэнэ мэргэжэлдэ һургадаг, таараагүй газарыень һэлгүүлжэ үгэдэг байна. «Электромашина» заводойшье зарим хүдэлмэришэд предприятиһаа ондоо тээшэ ошонгүйгөөр, цехээ һэлгэжэ, шэнэ мэргэжэлдэ һураха дуратай байһанаа элирүүлээ.

Ороной зүүн, хойто зүгэй районуудта хүдэлмэришэдые нютагжуулха талаар һүүлэй үедэ гүрэнэй зүгһөө шухала хэмжээн бэелүүлэгдээ. Сибириин газар дайдын зарим һалбаринуудай хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн дээшэлүүлэгдэһэн, районно коэффициент бии болгогдоһон байна. Мүн гэр байранууд, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаанууд олоор баригдажа эхилээ. Эдэ бүгэдэ саг үргэлжын кадрнуудтай болохо хэрэгтэ бага бэшээр нүлөөлхэ юм.

Республикымнай промышленна предприятинууд энэ талаар зарим тэды алхам хэжэ захалаа. Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороһон предприятинууд өөһэдын фондтой боложо, таарууу зохид гэр байрануудые бодхооно. «Электромашина» заводой гэр байрын фонд схэ боложол байһаар. Хэрбээ 1965—66 онуудта 8464 дүрбэлжэн метр байрын талмайтай байгаа һаа, энэнь нёдондо 12.401 дүрбэлжэн метртэ хүргэгдөө. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын 1971 ондо заводой хүдэлмэришэд 80 байратай үшөө нэгэ шэнэ гэртэ нүүн ороходнь.

Промышленна коллективүүд хүдэлмэришэдэй нэгэ газарһаа ондоо тээшэ ошохо ябадалые өөһэдөө үсөөрүүлжэ шадаха юм гэһэн тобшолол түрүү предприятинуудай жэшээ дээрэһээ хэжэ болоно. Тэдэнэр гэр байра бариха, культурно-ажаһуудалай барилга хэхэ хүсэ шадалтай, арга боломжотой. Мүн хэдэн предприяти хамтынгаа зөөрөөр барилга эрхилхэ аргатай.

Юрэнхы һуралсалай һургуулида, тусхай техникум, училищинуудта залуу хүбүүд, басагадай һуража байха үедэнь ерээдүйн мэргэжэлтэй танилсуулха, зүб ойлгууламжа үгэхэ шухала. Залуушуулай шэлэжэ абаһан мэргэжэлээр үйлэдбэриин эрхэ байдал, абаха салин хүлһэн тухай эртээнһээ мэдээсэдэг байбал, таарамжатай байха һэн. Ямар эрхэ байдалда ажаллахаяа, мэргэжэл шадабаря саашадань дээшэлүүлхэ ямар арга боломжын бии байһые ойлгоһон залуушуул хожомоо предприятиһаа гаража ошодоггүй байна.

В. ДАМБАЕВ,
СССР-эй Науканuудай Академиин Сибириин отделениин БИОН-ой научна хүдэлмэрилэгшэ.

Улаан-Үдын Октябрьска райондохи худалдаа наймаанай гэрэй коллектив КПСС-эй XXIV съездэ бэлэг болгон 1-дэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Тиин эдэнэр үгэдөө хүрэхэеэ тэмсэн, январь һарынгаа даабари уридшалан дүүргээ. Мүнөө февраль һара соо эд бараа наймаалгые һайнаар ябуулжа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үхибүүдэй хубсаһа худалдадаг таһагай наймаашан, коммунис ажалай ударник Валентина Герасимовна Коноваленко.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ТҮРЭЛХИДЭЙ АНХАРАЛДА

ТОО БОДОЛГЫН НЮУСАНУУД

Һуралсалай гурбадахи четверть мүнөө ябажа байна. Энэ хадаа эгээл ута, эгээл хүндэ четверть гэжэ тоологдодог.

Шэнэ программаар ном заалгажа байһан нэгэдэхи классайхидта гурбадахи четвертиин үедэ тоо бодолго (математика) хэр хүшэр байхаб гэһэн асуудал түрэлхидэй сэдьхэл зобоодог. Тэдэнэй асуудалда харюу болгон, «Бүлэ ба һургуули» гэжэ журналай 1-дэхи номерто (1971 он) толилогдоһон «Математика, 1-дэхи класс, 3-дахи четверть» гэһэн статьяе уншагшадай анхаралда толилбобди. Авторынь—РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын һургуулинуудые шэнжэлхэ институдай научна хүдэлмэрилэгшэ Е. МИШАРЕВА.

ТОН ТҮРҮҮН тоо бодолгын аргануудай үндэһэн болодог дүрбэн дүрим тухай хэлэхэ дуран хүрэнэ:

суммада ямар нэгэн тоо нэмэхэ дүрим;

ямар нэгэн тоо дээрэ суммые нэмэхэ дүрим;

суммаһаа ямар нэгэ тооe хорооxo дүрим;

ямар нэгэн тооһоо суммые хорооxo дүрим.

Зарим түрэлхид иимэрхүү тодорхой бэшэлгэ юундэ хэхэ юм гэжэ ойлгодоггүй: $75+7=(70+5)\pm7=70+(5+7)=70+12=82$. Ингэжэ «задалжа», тодорхойгоор бэшэхэдээ, үхибүүн түргөөр ба зүбөөр бодожо, эгээл хүнгэн арга шэлэжэ, нэмэгдэгшые гү, али нэмэгшые ондоо тоогоор һэлгүүлжэ һураха, тоонуудай бүридэлые ойлгохо юм.

Хэрбээ хүүгэд түрүүшын дүримэй суммада ямар нэгэн тоо нэмэлгын удха шэнжые һайса ойлгожо абаал һаа, нүгөө гурбан дүримдэ ядалдахагүй. Зүгөөр һүүлшын дүримые—ямар нэгэн тооһоо суммые хорооxo гээшые—үзэхэдэнь, бэхижүүлгын упражнени ехээр хүүлэхэ юм. Юуб гэхэдэ нэмэгшын урда тээ байһан «плюс» тэмдэгые «минусаар» һэлгүүлхэдээ, үхибүүд ядалсажа магадгүй. Жэшээнь: $60-(20+4)=(60-20)-4=40-4=36$.

Жэшээгээ бодоһон, хэрэглэһэн аргаяа тайлбарилһан хойноо, бэшэһэн юумыень үхибүүндээ уншуулагты, тиихэдэ уншалгань математикын талаар грамотна байха ёһотой.

Дээрэ харуулагдаһан жэшээе нигэжэ уншаха ёһотой: **жаранһаа хори дүрбэ хоёрой суммые хорооxo.**

ҮОМ СООНЬ олон задачанууд үгтэнхэй, тэдэниие бодоходоо, заагдаһан дүримүүдые заатагүй хэрэглэхэ шухала байха. Харагты, үхибүүн иимэ задача бодобо гээшэ: **«Нэгэ баанха соо 10 үгэрсэ, нүгөөдэ соонь 6 үгэрсэ байба. Обедтэ 4 үгэрсэ эдигдээ. Хэды үгэрсэ үлэһэн байгааб?»** Багшын тиимэ даабари үгөөшьегүй байбал, тус задачые ондоогоор яажа бодохоб гэжэ асуухада туһатай. Хэрбээ үхибүүн дүрим ойлгоһон байбал, гурбан аргые гансата хэлээдхихэ: $(10+6)-4$, $(10-4)+6$; тиихэдэ эгээл бэлэн аргань: $10+(6-4)$.

Материалаа гүнзэгыгөөр ойлгохынь тула зохёохы удха шанартай даабари үгэхые дурадханабди: «тон иимэ задача һанал даа», «тэрээндээ асуудал таби», «хуряангы бэшэлгын ёһоор задача зохёо», «үгтэһэн формулын ёһоор задача зохёо» гэхэ мэтэ.

ГУРБАДАХИ четверть соо орёо гэхэ гү, али составной задачануудые бодолго үргэлжэлхэ. Орёо бэшэ гү, али простой задачануудые бодожо эхилхэдээ, арифметическэ үйлэ зүбөөр шалажа һураха зорилготой байһан һаа, мүнөө шэнэ бэрхэшээлтэй ушарха: нэгэдэхи мэдэгдээгүйе элирүүлһэн тоонуудые оложо, хоорондонь холбоһон хойноо, гол асуудалдаа харюусаха хэрэгтэй.

Алдууһаа зайсуулхын тула задача бүхэнэй удхые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилуулжа, нэгэдэхи үйлөөр юу, хоёрдохёор юу мэдэбэбди, мэдэгдээгүй тоо юунтэй адлиб, гол асуудалдаа яажа харюусахабибди гэжэ үхибүүндээ хэлүүлжэ үзэгты. «Юундэ?», «Энэшни ямар удхатайб?», «Яахада?», «Тайлбарилан хэлээд үгэ», «Тайлбарила», «Ондоогоор яажа бодохоб?» гэхэ мэтэ асуудал ходо табижа байха хэрэгтэй.

20-най хизаар соо үдэр бүри сээжээр нэмүүлжэ, хороолгожо байбал, тон ехэ туһатай юм. Жэлэй дүүрэхэ багта 20-най хизаар соо нэмэлгын (мүн баһа хороолгыншье) таблицые үхибүүн тоттон торонгүй хэлэжэ шадахаар болохо ёһотой.

Сумма ба нэмэгдэгшэ, нэмэгшэнүүдэй хоорондохи гү, али хорооғдогшо, хорооғшо ба разностьнуудай хоорондохи харилсаае элирүүлхыень, упражненинүүдые хүүлэхэ шухала. Нэмэгдэгшэ нэмэгшэ хоёрой али нэгые ехэ (бага) болгоходо, суммань ямараар хубилнаб гэжэ гү, үгышье һаа, хороогдогшо хорооғшо хоёрой али нэгые ехэ (бага) болгоходо, разность ямараар хубилдаг бэ гэһэн хуули ёһые үхибүүдтэ һайса ойлгуулха, анхаралыень хандуулха хэрэгтэй.

ХИЛЫН саанаһаа

ИНДОХИТАДАЙ ФРОНТНУУД ДЭЭРЭ

...(ТАСС). Лаосой патрио... 9-дэхи шоссе харгы дээрэхи ... фронт дээрэ интервентнүүдые ... урагшань табинагүй. Го... тобшо һомоор ядаржа байһан ... сэрэгүүд ехэ гээлтэ хорол... байнхай. Хадын Лаос угса... дундаһаа өлсүүлэгдэһэн 3 ... хүлһэншэдые марионеточнэ ... туһаламжа үзүүлхын тула ... командовани яаралтайгаар ... эльгээбэ.

...алгын арадай зэбсэгтэ хү... сэрэгшэд Куангчи гэжэ Ур... Вьетнамай провинцида американ ... бүри эдэбхитэйгээр доб... ...

... оршон байдалай тохёолдоод ... Урда Вьетнамдахи США-гай ... командалагша генерал Крей... Кунгчи провинци ниидэ... Лаосто шэбээлһэн сайгон ... командалагшадтай зүбшэн ... байба.

...(ТАСС). Лаосые хамгаал... дайлалдагша арадай ар... сэрэгшэд сайгон парашютист... подразделениие февралиин ... амжалтатайгаар добтолбо ... Патет-Лао агентство мэ... Дайсанай 100 гаран солдат алуулһан, шархатуулһан, 3 танк үгы хэгдэһэн, 1 вертолёт унагаагдаһан байгаа. Американо-сайгоной интервентнүүд февралиин 15-да Урда Лаосто 15 вертолёдоо гээбэ.

Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэгшэ арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд февралиин түрүүшын долоон хоног соо дайсанай бэхижүүлэгдэмэл 100 гаран пунктые, тэрэ тоодо 3 аэродромые түбэй Вьетнамда добтолбо. Американо-сайгонойхидой 2 мянга гаран хүн алуулһан, шархатаһан байна.

Урда Вьетнамай патриодууд Митхо провинцида дайсанай 440 солдат ба офицерые үгы хээд, сэрэгэй 15 машина гэмтээбэ, тобшо һомын 2 склад тэһэлбэ. Камау провинцида энэ үе соо сайгон армиин 500 хүн алуулба. Дайсанай шухала харгынуудые патриодууд баһа добтолбо.

АКИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Камбоджын патриодууд февралиин 4-һөө 11 хүрэтэр сайгон сэрэгүүдэй 1800 гаран солдадые Компонгтям, Кратие провинцинуудта үгы хэһэн, сэрэгэй 150 машина усадхаһан, американ 3 самолёт буудажа унагааһан байгаа.

Сионистнуудай хорото ябуулганууд балшыса элирүүлэгдэнэ

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Сионис эмхинүүд, Израилиин правительство «совет еврейнүүдые хамгаалхамнай» гэһэн шалтаг барижа, Советскэ Союзда, социализмда эсэргүү пропагандаа үргэлжэлүүлһээр гэжэ Уругвайдахи еврейнүүдэй соёлой центрэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Балшыса баригдаһан гэмтэдые Ленинградта сүүдлэһэнтэй дашарамдуулан сохом тэрэ зорилгоор хардалга гүрдэлгын кампани дэлгэрүүлэгдэһэн байха юм. Брюссельдэ февралиин 23-һаа 25 хүрэтэр үнгэрхэ сионистнуудай бүхэдэлхэйн конференци баһал тиимэ хардалга гүрдэлгын, тухиралгын зорилготой юм гээд Уругвайн соёлой центр тэмдэглэнэ.

Советскэ Союзай еврейнүүдэй политическэ, экономическа, соёлой ба социальна талаар бултантай тэгшэ эрхэтэй байһыень һануулаад, тэрэ мэдүүлгын авторнуудай еврейнүүдые «газаашалагдадаг» гэһэн хөөрэлдөөнэй шал худалые гэршэлбэ.

Фашистнуудта эсэргүү олон зоной жагсаалнууд

РИМ. (ТАСС). Шэнэ түхэлэй фашистнуудай хорото ябуулгануудта эсэргүү улад зоной жагсаал Италида олоороо боложо үргэлжэлһөөр.

Неапольда болоһон фашизмда эсэргүү ехэ жагсаалда хэдэн мянган ажалшад, студентнүүд ба залуушуул хабаадалсаба.

Гориция провинциин Монфальконе городто промышленна предприятинуудай, барилгануудай, судоверфьнүүдэй ажалшад неофашистнуудай хорото түхеэрэлгэдэ эсэргүү 2 часай забастовко үнгэргэбэ.

«Италиин социальна хүдэлөөн» гэһэн эмхидэ хабаадагша хүйхэрнүүдэй хэмһээ хэтэржэ байһыень буруушааһан жагсаалнууд Аоста, Кремa, Перуджа, Ареццо, Лечче, Таранто болон бусад городуудта болобо.

Италида фашистнуудай хэдэт хорото ябуулгые, хүсэрхэлгые болюулха эрилтэ табихыень уряалжа Италиин бүхы эхэнэрнүүдтэ хандаһан хандалгаяа Италиин эхэнэрнүүдэй союз толилбо.

Г. Яррингын дурадхалые буруушаабэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна секретариин Дүтын Зүүн зүгтэхи тусхай түлөөлэгшэ Гуннар Яррингын эбэй ёһоор гуримшуулха условинууд тухай дурадхалыень кнесетэдэ (Израилиин парламент) үгэ хэлэхэ зуураа, Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Эбан арсаба.

О

Һүүлэй жэлнүүдтэ Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой шубуушад партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, ехэ амжалта туйлаа. Тэдэнэр нёдондо түсэбөө август һара соо дүүргээ һэн. Түсэбэй ёһоор 250 мянган үндэгэ гүрэндэ худалдаха байгаад, 260 мянган үндэгэ тушаагаа. Фермын таһяашадай дунда Полина Кондратьевна Гордеева ажалаараа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуушан **П. К. Гордеева.**

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ХОДОДОО ҮХИБҮҮДЭЙ ДУНДА

Улаан-Үдэ хотын Геологическа гудамжын үхибүүдэй талмай дээрэ хүнүүд хододоо олон байдаг. Юуб гэхэдэ, дайнай ба ажалай ветерануудай соведэй гэшүүн Т. Н. Новосельцевагай үүсхэлээр зургаан жэлэй саада тээ тус талмай эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ сагһаа хойшо үхибүүд эндэһээ таһардаггүй. Үбэлдөө тэдэнэр елүүр дээрэ конькигаар халтирна, хоккей наадана, бишыхан хүүгэд хэмэл «эрьеһээ» һолжорно. Зундаа тэдэнэй саг баһал һонёор үнгэрдэг. Татьяна Николаевна дурсагдаһан соведэй гэшүүд С. А. Мункоева, А. П. Потапова гэгшэдтэй үхибүүдые дахуулан тала дайдаар сэнгүүлдэг, уһа мүрэн дээгүүр пароходоор ябуулдаг, кино наадандашье абаашадаг заншалтай. Наһаяа хүсөөд, амаралтада гараһан эдэ эхэнэрнүүд олондо туһа хэхэ аргаяа олоод лэ байдаг. Тиихэтэй хамта түрэлхидэй болон олониитын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө тоогүй олон баяр баясхалан тэдэнэй нэрэ дээрэ ерэжэ байдаг юм.

Д. КОЛМАКОВ.

УЛАМ ҺҮЖЭРӨӨХЭ ХҮСЭЛТЭЙ

...НГТОН. (ТАСС). «Вьетна... гэдэг программань Индохи... дайнда США-гай хабаадалгые ... болгохо гэһэн удхатай орой... ... юм гэжэ американ га... ... уншаад үзэхэдэ ойлго... ...моор. Тад һөөргэ, тэрэ «вьет... ...» гээшэнь Зүүн-Урда Азиин ... дотоодын хэрэгтэ амери... ...эйхидэй бүрил ехэл хамаа... ябадалда хүргэнэ.

... эсэргүү агаарай дайнда ... вертолёт мүнөө үедэ США хэ... Добтолгодо хэрэглэхээр үшөө ... вертолёт бэлэн болгогдонхой. ... эсэргүү агаарай дайнда ... гэжэ 40 самолёт, «Ф-4» гэ... гаран самолёт, бусад түхэ... 100 истребитель-бомбардиров... хабаадалсаха болобо.

... Хитадай далайда байрлаһан ... дээрэһээ 130 самолёт ... бомбодохоёо ниидэдэг. Да... ...котын Данангдахи баазаһаа ... баһа агаарай дайнда ха... ...

... сэрэгүүд тухай абажа хэ... тон олон винтовко, миномёт, артиллери, ракетэ, элдэб хэрэгсэл, транспорт ба түлишэ Холбоото Штадууд Урда Вьетнамай сэрэгүүдтэ үгэбэ гээд «Ю. С. Ньюс энд Уорлд Рипорт» журнал бэшэнэ. Американ, артиллери Урда Вьетнамһаа Лаосой газар дайда руу буудана.

Лаос болон Камбоджодо һүүлэй үедэ болоһон ушарнууд Никсонэй Индохитадтахи политикые хүсэд ойлгосотой болгобо гээд Нью-Йоркын университедэй политическэ эрдэм науканuудай профессор Г. Моргентау «Нью-Рипаблик» гэжэ журналда бэшэбэ. Президент «дайн сэрэт болюулхаяа һананагүй, харин тэрэнэй шэнжэ шанарые хубилгахаяа һанана» гэжэ Моргентау бэшэнэ.

Зүүн-Урда Азида американ правительствын бэелүүлдэг политикые политическэ бүрил олон ажал ябуулагшад тон шангаар шүүмжэлдэг болонхой. «США-гай правительство Вьетнамдахи дайе болюулхабди гэһэн аад лэ, харин хаанаһааншье абажа харахада, тэрэ дайн сэрэгээ үргэдхэжэ байна», — гээд сенатор Майк Мэнсфилд һая мэдүүлбэ.

ҺАЙРХАХА ШАЛТАГААН ҮГЫ

...НГТОН. (ТАСС). «Промыш... ... олон һалбаринуудай ... дэройтожо байһан дээрэһээнь ... олон миллион ажалшад бү... ...үр байдалда орохонь. Хол... Штадуудай 5,4 миллион хү... ...алгүй ябадаг. Тиигээд «хү... ...шүүлэй тоо ойрын һарануудта бүри олошорхо» гээд США-гай ээд баяшуултай хөөрэлдэһэнэйнгөө дүнгүүдые гаргахадаа, «Уолл-Стрит джорнэл» газетэ бэшэһэн байна.

«Урагшатайгаар» хүгжэжэ байна гэжэ энээнэй урда тээ тоологдодог байһан электронно-тоололгын хэрэгсэл гаргадаг фирмэнүүд, авиационно ба замбуулинай хэрэгсэл гаргадаг промышленность хүдэлмэришэдөө энээнэй урда тээшье олооринь үсөөрүүлһэн байгаа, саашадаа бүри ехээр үсөөрүүлхээр хараалжа байнхай.

Гэхэтэй хамта, республиканска правительство оронойнай экономическа байдалые магтан һайрхадаг. Тиигэжэ һайрхаха ямаршье үндэһэ һуури үгы юм.

„МАЙН 7-ной ҺУРГУУЛИНУУДТА“ ЗАҺАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГДЭНЭ

«Майн 7-ной һургуулинууд» гэдэгэй түлөөлэгшэдэй бүхэхитадай зүблөөн Пекиндэ болобо. «Майн 7-ной 100 һургуулида» 90-ээд мянган хүн залан хүмүүжүүлэгдэнэ» гэжэ Жэньминь жибао» газетэ мэдээсэнэ. Тэдэнэй олонхинь үнинэй партиецууд, гоминданайхидта ба японойхидто эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэлдэ хабаадагшад юм. «Соёлой революци» гэдэгэй урда тээ тэдэнэй олониинь Хитадай Компартиин ЦК-да, КНР-эй Гүрэнэй соведтэ, ороной бусадшье түбэй зургаануудта ажалладаг һэн.

«Кадрнуудые заһан хүмүүжүүлхэ» тухай ээлжээтэ заабаряа Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй эгээл тэрэ үдэр, табан жэлэй саада тээ үгэһөөрнь «Майн 7-ной һургуули» гэһэн нэрэ тэдэндэ олгогдоһон юм. Тэдэ һургуулинуудай бодото дээрээ ямар удха шэнжэтэй байһые Пекиндэ болоһон зүблөөн тухай Хитадай газетэнүүдтэ толилогдоһон материалнууд эли тодоор дахин харуулба.

«Жэньминь жибао» газетын бэшэһэнэй ёһоор, тэдэ «һургуулинуудай» олонхинь Хитад ороной холын дүлии балай газарнуудта, хэдэн мянган жэлэй турша соо хүнэй хүлөө шоройдоогүй, зэрлиг ан гүрөөлэйшье амидардаггүй газарнуудта байдаг юм. Тэндэ ямар аргаар «залан хүмүүжүүлдэг» бэ гэхэдэ, Мао Цзэ-дунай захяа зарлиг сээжэлдэхын хажуугаар, эсэтэр сусатарнь ажал хүүлдэг байна.

«Соёлой революциин» үедэ тараагдаһан профсоюзуудай бүхэхитадай федерациин хүдэлмэрилэгшэдэй «залан хүмүүжүүлэгдэдэг һургуулиие» «майн 7-ной һургуулинуудай» дундаһаа эгээн лэ жэшээтэ һургуулинь гэжэ «Гуанмин жибао» гэжэ хитад газетэ тэмдэглэнэ. Теэд энэ һургуулида «заһан хүмүүжүүлхэ» хэрэг ямараар эмхидхэгдэнхэйб? «Һургуулиин шабинар» гэр байрааршье, хубсаһа хунарааршье, эдеэ хоолооршье хангагдадаггүй, хоолойгоо тэжээхын тулада үүрэй хираанһаа үдэшын боро хараа таһартар ажаллаха ёһотой болодог.

Тэдэнэрэй «һургуулидаа» ямар эрхэ байдалда ажалладагыень газетэ иимээр зураглан харуулба. Үнинэй революционер, Чан Кайшиин хорото бүлэгөөрхидтэ эсэргүү тэмсэлдэ хабаадагша нэгэ хүн һургуулиин «шабинарай» дунда байлсаба ха. Хүдэлмэришэдэй ажаһуудал һайжаруулха эрилтэ табиһанайнгаа түлөө «ревизионизм» гаргаа гэжэ гэмнэгдээд, тэрэ хүн «үзэл бодолоо мүнөө үсэд оролдосотойгоор ондоо болгожо, заһажа байха юм». «Аргалагдахаар бэшэ хүшэр хүндэ үбшэндэ дайрагдаһаншье һаа, тэрэ үбгэжөөл Маогой зохёолые үдэшэ бүри шудалдаг, үдэрынь хара ажалда хабаадалсадаг,—гээд «Гуанмин жибао» газетэдэ бэшэгдэһэн байба.—Хүйтэн уһанай урдаһан уһалуурин һубаг ханаабуудта янгинама хүйтэндэшье тэрэ үбгэжөөл ажалладаг, тиигээд зунай аалма халуундашье хоёр сар хүллөөд, поли элдүүрилдэг, тиихэдээ сарнууд тухайгаа өөрһөөшье ехээр анхаралаа табидаг». «Майн 7-ной һургуулиин» хүдэлмэришэ сарынь тэрэ үбгэн өөрөө болобо» гээд газетэ һайшаалтайгаар бэшэһэн байна.

Үгышье һаа, 1969 оной январьда эмхидхэгдэһэн ондоо нэгэ «һургуули» абажа үзэе. «Соёлой революциин» үедэ «ревизионизм» гаргаа гэжэ гэмнэгдэһэн, Хитадай түбэй зургаануудта ажаллажа байһан хүнүүд тэндэнь «заһан хүмүүжүүлэгдэдэг» гээд «Гуанмин жибао» бэшэнэ. «Һургуулиин шабинар» һолоомон балгаануудта байдаг, бороо, һалхиндашье бүхэли үдэрэй турша соо поли дээрэ ажаллажа, хоолойгоо тэжээдэг, харин үдэшэ болоходо өөдэгүй тулюур дэнгүүдээ носоожо, Маогой табиһан гашай сээжэлдэжэ ородог». Тэрэ һургуули юугээрээ «шалгарһан» байгааб гэхэдэ, «шабинарынь» үдэр һүнигүй ажаллажа, эдихэ ургамалайнгаа тоһо бага зэргээр шахажа абаһан байба.

Урдань сэрэгэй алба хэжэ байһан аад, тэрэ «һургуули» руу сүлэгдэһэн хүнүүд илангаяа хүшэр байдалда оронхой гэжэ Хитадай хэблэлэй мэдээсэлнүүд дээрэһээ ойлгожо боломоор. Тиимэ нэгэ «һургуули» Хэбэйн сэрэгэй округто бии болгогдоо һэн. Сэрэгэй 400 гаран кадрова хүдэлмэрилэгшэд жэлэй турша соо тэрэ «һургуулида заһан хүмүүжүүлэгдэбэ» гээд «Жэньминь жибао» бэшэбэ.

«Соёлой революциин» үедэ шалгарһан сэрэгэйхидэй дундаһаа шэлэгдэһэн, тэдэ һургуулинуудай «хүмүүжүүлэгшэд» тусхай заабари, дүримые хүтэлбэри болгодог. Тэрээн соонь нигэжэ хэлэгдэнхэй: «Бур шабар соо мухарижа будалдаа һаа, зүрхэншни улаан болохо». Тиимэһээ «шабинараа» хүшэр хүндэ ажал хэхыень баадхахын саада тээ, элдэбээр доромжолходо болохо гээд тэдэ багшанар тоолодог. Жэшээнь, Хэйлундзян провинцидахи «Майн 7-ной һургуулинуудай шабинар» Маогой зарлигуудые гэр соо сээжэлдүүлхэгүй, харин янгинама хүйтэндэшье, уһан бороо соошье газаа сээжэлдэхыень «хүмүүжүүлэгшэдынь» баадхадаг.

«Майн 7-ной һургуулинуудай» түлөөлэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад «шабинарые заһан хүмүүжүүлхэ ажалайнгаа дүй дүршэл андалдахын саада тээ, һургуулинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэг шангадхаха, кадрова хүдэлмэрилэгшэдые хара ажал хэхээр тэдэ һургуулинуудта түсэбэй ёһоор ябуулжа байха» гэһэн тогтоол гаргаба гээд «Жэньминь жибао» газетэ мэдээсэнэ. Тэрээн дээрэһээнь бодожо үзэхэдэ, лагериин түхэлтэй хитад «һургуулинуудта» хэдэн мянган хүн ойрын сагта үшөө эльгээгдэхэ болобо ха.

(ТАСС).

АЙХАБТАР ЕХЭ ҮЕР БОЛОБО

ЛА-ПАС. (ТАСС). Һүүлэй арбан жэл соо үзэгдөөгүй ехэ үер Альтиплано гэжэ Боливиин нэгэ нютагта, мүн энэ ороной хойто районуудташье болобо. Аадар бороо ехээр ороһонһоо боложо, уһа мүрэнүүд эрьеһээ халижа, тарялан, сабшалан дээгүүр ехэ гэгшын үер гараба. Тиигэжэ тарилга үгы хэгдэһэн, гэр байра үерээр абаашагдаһан, харгы, хүүргэ уһанда абтаһан байгаа. Хэдэн зуун айл орохо гэргүй үлэбэ. Хүнэйшье үхэһэн, гэмтэһэн ушарнууд бии.

Үерһээ гэмтэһэн зондо туһаламжа үзүүлхын тулада сэрэгэй частьнууд тэрэ нютаг руу ябуулагдаба.

ТОЛИ ТОЛИ

Энэ хуудаhандамнай уншагты:

- Зохёолшын замай тэмдэглэлнүүд.
- Уран шүлэг, болоhон ушар.
- Нюдаргаша хүйхэрнүүдэй уршагта ябадал.

Дамба Жалсараев

Инди орон соогуур

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛНҮҮД

(Түгэсхэл. Эхниинь февралиин 17—19-нэй номернуудта).

Хүрэhэн город бүридэмнай журналистнуудтай уулзалга — пресс-конференци заабол болодог байгаа. Олонхи журналистнууд манай орон тухай, соёл культура, литература тухай hайнаар мэдэжэ абаха гэжэ оролдохо юм. Мэдээгүй дээрэhээ элдэб асуудалнууд табигдаха юм даа — тэрэ гайхалгүй. Зүгөөр хархис хүсэнүүдтэ алба хэдэг газетынхид зорюута, хорото сэдьхэлhээ абажа, элдэб мэхэ гохото асуудалнуудые табидаг, манай харюунуудай удхые хазагайруулан тайлбарилдаг ушарнууд нэгэтэ бэшэ тохёолдоhон байха.

Харин тэрэ Бангалорто болоhон уулзалгада бидэнэй урда—хүнhөө ехэ юумэ мэдэхэбди гэдэг, хадхаад, дайраад абахын тулада элдэб үнгын юумэ hурасагаадаг журналистнууд, зохёолшод бэшэ, үнэн зүрхэнhөө манай орон, зоноймнай ажабайдал тухай хүсэд ойлгожо абаха гэhэн хүнүүд, ажал гээшэ юун бэ, ажаhууха гээшэ юутэб гэжэ hайн мэдэхэ хүнүүд hуугаа.

Тэдэнэй hонирхоhон юумэ тон жиирэйшье hаа, ажалша хүндэ, арад зондо эгээл шухала зүйлнүүд байха юм. Хүдэлмэришэнэй салин хүлhэн, ажалай хуули журам, социальна тэдхэмжэ, пенсиин хэмжээн, үргэн хэрэглэмжын юумэнүүдэй үнэ сэн, үри хүүгэдые hургаха, хүмүүжүүлхэ, үбшэнтэниие эмшэлхэ хэрэг гэхэ мэтэ олон гэгшын асуудалнуудта харюу үгэлгэн болоо.

Тэрэ үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн дээрэ энэдхэг нүхэднай манай харюунуудые дуулахадаа, нэгэ талаараа ехэ баярлажа, нүгөө талаараа нилээд атаархаадшье абанал аа гү гээд тухайлаа hэмди.

Нээрээшье, Индиин хүдэлмэришэн хүнэй байдал үшөөл хүндэхэн зандаа байна. Салин аргагүй бага, юумэн дан үнэтэй, үгытэй ядуу, хооhо нойтон, гэр байрагүй зон үшөөл олон. Ажалгүйшүүл дүүрэн юм.

Индиин правительство арад зонойнгоо ажабайдалые бараг hайн болгохо гэжэ яhалашье оролдоно. Индира Ганди: «Олон зуун жэлэй турша соохи ядарал зоболонгhоо хахасаха гэжэ арадай хүсэжэ байhыень hайса мэдэнэбди» гээд hаяхан хэлэбэ hэмнай даа. Индиин Национальна конгресс гэжэ партиин hунгалтын урдахи программа, Индира Гандиин толгойлжо байhан правительствын түсэбүүд орон доторойнгоо социальна байгууламжые шэнэлхэ, ажалша зонойнгоо байра байдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ тээшэ зорюулагданхай.

Тиигэбэшье Индиин урагшаа дабшаха хэрэгтэ hаад хэжэ, хүлэй тушаа боложо байhан зүйлнүүд үшөөл олон байна: колониальна үеhөө дулдыдаhан гээгдэнги байдал, шажанай, бүлгэмэй, яhа хэлэнэйшье талаар арсалдаа зүрилдөөнүүд, хархис партинуудай, тайжа баяшуулай, империализмын тагнуулшадай хорото ябуулганууд...

Индиин хүдэлмэришэн анги эрхэ сүлөөгөө хамгаалжа, салин хүлhөө нэмүүлхын, социальна тэдхэмжын хуули ёho hайжаруулхын хойноhоо тэмсэлдэ улам эршэмтэйгээр бодоно. Байд гээд лэ оло мянганай буhалгаанууд Индиин томо томо капиталис нэгэдэлнүүдые доhолгоно ха юм даа.

Индидэ манай байха үедэ Баруун Бенгали штадай Калькутта хотоhoo шангахан сууряан дуулдаа бэлэй—тэндэхи джутова промышленностиин 250 мянган хүдэлмэришэд хэдэн үдэрэй забастовко хээ. Тэрээнhээ боложо, городой байдал хүндэрөөд, бидэнэрэй Калькутта ошохо программа дүүргэгдээгүй hэн даа. Теэд хүдэлмэришэд лэ өөhэдынгөө хуулита эрилтэ хангаhай, байдалынь hайжарhай, бидэнэй тэрээгүүр айлшалха саг яашаха hэм гэжэ хоорондоо хөөрэлдөө бэлэйбди.

Мадраста байхадамнай, нэгэ уран зохёолшо эхэнэр бидэниие гэртээ уриба. Юhэдэхи дабхарай байрадань ябагаар гараха бологдобо—нэгэшье лифт хүдэлбэгүй: тэрэ багай районой коммунальна ажахын хүдэлмэришэд салин нэмээлгэхэ тухай эрилтэ баян ээдтээ табижа байhан байба. Суглараад митинг хэжэ, нэгэ доро эрилтэнүүдээ дабтан, хашхаралдан байхыень хараашье hэмди.

Бомбейдэ авиационно компаниин хүдэлмэрилэгшэд хоёр сүүдхын туршада ажалдаа гараагүй—самолёдууд хуу зогсобо. Нэгэл самолёт Дели хүрэтэр ниидэжэ, зорюута совет айлшадые хүргэжэ үгэбэ. Ехэшье баярлаа, ураа бэлэйбди даа...

Энэдхэг океанай эрье дээрэхэнэ ажал хүдэлмэриин хүшөө гэжэ байдаг. Бэшэ тиимэ янзын хүшөө дэлхэй дээрэ үгы юм гэлсэдэг. Дүрбэн хүн томо гасуур шиидамуудые баряад, мантан томо шулуу hууриhаань хүдэлгэхэ гэжэ оролдон байhаар харуулагдана. Урда сагай скульптор тэрэ шулуун хүшөө-тэмдэгээрэ юу хэлэхээ хүсөө юм ааб даа — бү мэдэе. Энэ хабсагай-шулуу хүдэлгэхын аргагүй гэжэ хэлэhэн удхатай гэлсэхэ юм. Зүгөөр тэрэ дүрбэн хүдэлмэришэ хүнэй шэг шарай ажаглан харахадаа, толгой соомни иимэ бодол түрөө hэн: энэ хада шэнги шулуунай хэды бүхэ, хүндэшье hаань, дүрбэн хүдэр хүбүүд тэрэниие хэзээ нэгэтэ хобхо сохин, далай руу түлхихэл байха!.. Хүдэлмэришэн анги hанаhандаа хүрэхэл байха!...

Индиин арад зон нэгэ туйлай ехэ, хэлэшэгүй хүндэ, шуhан хүлhэн хоёрыень нилээд адхуулhан дабаа дабажа гараа—национальна бэеэ даанхай байдалаа тэмсэлэй ашаар олоо. Теэд тэрээгээр үргэн ехэ Индиин бүришье ехэ асуудалнууд хуу шиидхэгдээ бэшэ ха юм даа. Социальна болон экономическа талаар шиидхэхэ асуудалнууд олонhoo олон.

Тиигэбэшье Индиин арад урдахи замаа — жэгдэхэн, хүнгэхэн бэшэшье!—тэрэ замаа бата найдамтайгаар шэртэн харана. Энээниие нэн түрүүн энэдхэг ороной залуу үетэн дээрэhээ баталнабди!

Бидэнэр ябаhан лэ газартаа залуушуултай уулзадаг байгаабди. Хоёр университет, хоёр колледж, Калакшетра гэжэ уран hайханай академи, хэдэн hургуулинууд манай урда үүдэнүүдээ сэлин, үргэн дэлхэйн хаанашье hаа адли хүхюун омог хүбүүд, басагадтайгаа танилсуулаа.

Индиин студентнэр, hурагшад бүришье омог дорюунууд гээшэл аа гү гээд hанаандам ороодхёо hэн. Тэрэшье зүб юм ааб даа. Хариин колонизаторнуудай hабар доро байха үедөө жиирэй индусай дээдэ hургуулитай болохо гээшэнь hүри соо зүү бэдэржэ олохоhoo бэрхэтэй хэрэг байгаа ха юм даа. Юу hайндаа мүнөө болотор энэдхэг зоной олонхинь ном уншажа шадахагүй зандаа байхаб даа!

Индиин правительство залуушуулые hургаха гэжэ ехэ юумэ хэнэ, hургуулинуудай дэргэдэ интернадууд байгуулагдана, багшанар олон боложо байна. Тиигэбэшье хамаг hураха дуратай зон үшөөл hураха аргагүй байна. Һурахын тулада мүнгэ түлэхэ хэрэгтэй—түлбэри бага бэшэ, гэртэхинэй байдал хүндэхэн, hургуулинууд үсэөншэг. Тиимэhээ университет, колледжнүүдтэ орожо шадаhан эдиршүүл омогс... яахаб даа.

Бангалорто университ... тортэй хөөрэлдөө бэл... доо... ерэhэн залуушу... абажа hургахаяа оролд... дөө ажахын мэргэжэли... hургуулиин багшанар... хүдөө газартамнай ай... рэгтэй гэжэ тэрэ хөөр... ситет дүүргээшэдгнай... нютаг нютагаа бусана... hурахадамнай, ректор... тархяа hэжэрбэ:—Үгы... гоё юумэ байдаггүй...

Теэд энэш даа гансал... шиидхэгдээгүй асуудал... юм даа. Тии тииhээр бү... рияа олохо хэрэг гэе.

Юрэнхы дээрэнь абаж... залуушуул тухай хэлэх... «урагшаа эрмэлзэлгэ» г... нүүд тон таараха байна... университедтэ ошоходо... космонавтнууд болоноб... линай онгосонуудай... торнууд ямар hургуу... дэгдэнэб, физигүүд ба... тухай юу бодоноб та гэ... асуудалнуудаар хүбүүд... Басагад Советскэ Союз... hээ хадамда гарахада бол... шан гээд гэрлэлгын ёhо... гэгдэдэг бэ, Эхэ-героиня... рэ соло юун гээшэб, олон... тэй эхэнэрнүүд ажал... байха аргатай гү гэжэ... Бангалорой эхэнэрнүүд... жын актова зал соо... бэлэй. Энэдхэг ороной... хамаг hанаан—урагшаа...

Индидэ баньяс гэжэ... баржа байдаг модон би... модон гэhэн суутай юм. Т... ро байгаад досоогоо hанаh... заабол хүсэлдэхэ ёhотой... энэдхэг нүхэднай хэлэз... шье тэрэ юм бэзэ. Зүгөө... хүхэ ногоон, баглагар hай... гэлдэр ехэ модон доро... сээжэ соо олон юумэ... юм. Тэдэниие тайлбарила... зүгөөр, тобшолон хэлэбэ... зон тухайгаа, хани нүхэд... лэ тухайгаа, алтан дэлх... hайн hайхан юумэ тух... бодолнууд түрөө бэлэй да...

Мүнхэ наhатай нанги... модонуудые ургуулhан... орон хүсэhэн зориhондоо... байха, түсэблэн хараал... лүүлхэл байха гэжэ на... Ходоодо ногоон, ургаж... ниhэ ажабайдал сааша... ран бадараг лэ гээд юр...

Алексей БАДАЕВ

НАЙМАН МҮРТЭЙ ШҮЛЭГҮҮД

Дурамни, ши намдаа ерээ гүш хожомдод гэжэ,
Дууража хэбтэhэн зүрхэм, залуугайхндаал доhолшоо.
Наhан соогоо эдлэhэн баяр, зоболомни тиигэжэ
Шэгшэ мэтэ бишыхан шинии хажууда байшоо.
Хожомдожо ерэhэн дурам, бай байтараа мэдэхэдэм,
Хонгёо дуун мэтээр хүдөө талаар ханхинашоо.
Жаргалай нёлбоhон соогуур газар дэлхэйе шэртэхэдэм,
Аадарай hүүлээр тодорhон алтан hолонгодол толоршоо.

Түрэhэн үдэрөөрни намайе нүхэдни амаршална баран,
Түмэн жэлдэ ябахыем хундагануудаа үргэн юрөөбэл.
...аад, бодолгото болооб гажаран:
Үшөө нэгэ жэл hөөргөө бусахагүйгөөр ошобол.
Түбидэ амидарха сагайнгаа хорохые мэдэжэ байгаад,
Түрэhэн үдэрөө хүлеэдэгнай ямар гүнзэгы удхатайб.
Түрэhэн үдэрни, этигэ даа, үнгэрөөшэ жэлнн hубайгаар
Наhанайм шүрэдэ үлхэлдөөгүй, өөрын онсо намтартайл.

ҮНЭН БОЛОhОН УШАР

ХАНДАГАЙ

Тиихэдэ арбан долоотой болоод байгаа hэм. Тэрэ зун бүлэг бригада боложо, хамтын үбhэ хуряахаяа ошобобди. Нэгэтэ бригадымнай моришон ерээд: «Хойто модон соо хандагай харааб. Үшөө марсада ороhон мүрнүүдынь байна, хойто нуурта орожо уhалдаг байна»,—гэжэ байжа хөөрэбэ. Тэрэ үедэ би ехэл агнаха дуратай болоод байгаа hэм.

Үглөөдэрынь сэлмэг дулаахан үдэшэ хойто модон соохи Мэлэхэйтын нуурай хажууда байдаг марсада ошожо hуубаб. Энээнэй урда тээ хоёр дахин марсада hууhан туладаа мүнөө балай айдаhамни хүрэбэгүй. Тиигэбэшье hүниин байдалда үшөөл дадаагүй нюдэндэм ехэл харанхы мэтэ байба. Һүниин манаанда ябаhан моридой хаа-яа турьялдахань холоhоо соностоно.

Буугаа hомолжо тагаан дээрэ табяад, шэмээгүйхэн hууhаб. «Хандагай алахадаа гүйдэлөөрөө бригададаа ошожо, тэргэдэ хоёр сар оруулаад, хэдэн эрэ хүнүүдые абаад ерэхэб. Хандагайгаа тэргэдэ ашахадамнай хүлнүүдынь газараар шэрэлдэхэ байха. Үглөөгүүр тэрэнээ үбшөөд бригадынгаа хүн бүхэндэ мантагар мантагараар мяха үгэхэб. Тиихэдэмни ехэл баярлажа, намайе ухаангүйгөөр магтаха даа»,—гэжэ байжа шэбшэнэб.

Тиигэжэ нилээдгүйхэн hуужа байтарни гэнтэ юумэнэй ехээр hаршаганаха дуулдажа, удангүй нэгэ мантагар хара боро юумэн ерэжэ марса дээрэ тогтошобо. «Одоошье хандагаймни ерэбэл даа»,—гэжэ hанахатаяа сасуу шагаажа, шагаажа буудажархихадамни, тэрэ хандагаймни бүдэрэн унаад ехээр hаршагануулан тэршэлнэ хэбэртэй. Түргэн буугаа hомолжо, түглэгэр хара бэеынь шагаагаад баhал буудахадамни, байн байн тэршэлхэнь аалидаба хэбэртэй.

Ошожо харахаяа айдаhамни хүрэжэ, тэрэ дороо бригадынгаа байрада ерэжэ хүнүүдые hэрюилэн, хандагай алаhанаа хэлэбэб. Һүүлдэнь хандагайгаа ошожо асарха гэхэдэм, байрымнай газиа нэгэшье сар, морин үгы, бултадаа манаанда байба.

Үглөөгүүр эртэ хоёр сар тэргэдэ оруулжа, дүрбэн эрэ хүнүүдые абаад, алаhан хандагайгаа асарха гэжэ ошоходомни, бригадымнай зайгуул боро гэжэ моримнай үхэшөөд хэбтээ бэлэй. Тэрэ морин зайжа ябатараа марса оложо, мүнөө эдихээ ерэhэн байгаал ха.

Тиигэжэ эгээ түрүүн ангуушан боложо алаhан юумэмни олзо бэшэ, үри болоо бэлэй.

БАЛШАРУУ ХОРХОЙ

Тиигэжэ зорюута бэшэ, тон ехээр эндүүрбэшье мори үритэй болоходоо, ехээр хороо бусалжа, үглөө үдэшэлэниинь ондоо марсада hуубаб. Тиихэдэмни бригадымнай моришон баhа морёо алуурхаяа айhандаа юм гү, моридоо намhаа холо абаашажа манаа hэн. Теэд бишье баhал мори буудана гүб гэжэ ехэл айжа, тон болгоомжотойгоор, бишыхан юумэ буудаха хүсэлэнтэй hуубаб.

Сагшье оройхон болобо хэбэртэй. Ехээр hаршаганахаhаа байтагай, халташье hаршаганаhан юумэн дуулданагүй. Теэд би оройдоо hаршаганаагүй юумэ буудаха хүсэлэнтэй байгааб. Үшөө эндэhээ урагша манаанда ябаhан моридой турьяхадань ехэл hайн шэнги байжа, ехээр айдаhаа хүрэхэеэ болидог hэм. Харин мүнөө морид бү турьяhай даа, баhал эндүүржэ болохоб гэжэ ехэ айжа байгаа hэм.

Энэ үедэм гэнтэ тээ баруун тээмни хүхэбтэр hулахан галхан харагдаадхиба. Һүүлдэнь шанха урдамни, бүри дүтэхэн баhал тиимэ галхан харагдаба. Тээ байд гээд зүүн тээмни хоёр галхан харагдаба. Юушье ойлгожо ядан байтараа: «Энэш шоно, ганса бэшэ олон шоно»—гэжэ hанахатаяа сасуу бүхы бэемни хүйтэ даашаба. Тэрэ дороо мүнөө харагдагша хоёр галханиие буудажархихадамни харагдахаа болишобо. Алаба гээшэлтэйб гэжэ hанаагаа бага амарбаб.

Һүүлдэнь буугаа hомолоод байтарни, шанха урдам галханай харагдахадань, тэрэниие буудахатайм сасуу, баруун тээмни галхан харагдаба. Тэрэниие баhал буудабаб. Тиигэжэ харагдаhан лэ галханиие бууда буудаhаар, долоо дахин буудабаб. Һүүлдэнь hүүлшынгээ ганса hомоор буугаа hомолоод, буугаа шагааhан зандаа гэдэргээ ябаhаар байрадаа ошобоб.

Үглөөдэрынь тэрээн тухайгаа зондо хөөрэхэдэм: «Шоно hаа нэгэ буудахадаш арилха байгаа, балшаруу буудаа байнаш»,—гээд ехэл энеэлдээ бэлэй.

Н. ЦЫНГУЕВ.

СПОРТЫН hОНИН

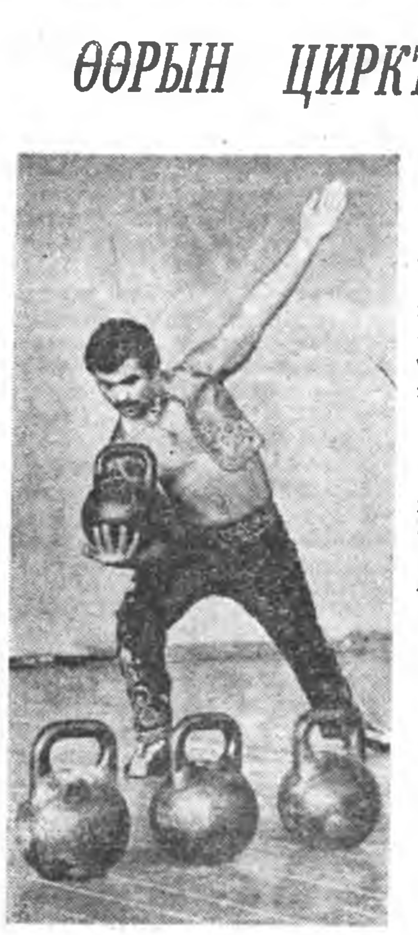
☆ Манай республикын барилдаашадай суглуулагдамал команда Владивосток хотодо үнгэрэгдэhэн зонын мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, гурбадахи hуури эзэлээ hэн. Гоё hайханаар барилдадаг манай бүхэшүүл Валерий Иванов, Геннадий Манжуев, Анатолий Бобоев, Мандри Адамов, Нима Ивахинов гэгшэд Россин Федерациин эрхимэй эрхим барилдаашадтай тулалдаха болоhон юм. Мүрысөөниинь Таганрог хотодо hаяхан үнгэрэгдэбэ.

☆ Ороноймнай хүдөө ажахын институдуудай барилдаашадай дунда үнгэрэгдэhэн тулалдаанда хабаадалсаhан Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын институдай команда хоёрдохи hуури эзэлжэ ерэбэ. Тэрэшэлэн барилдаашад Виктор Баймеев, Мандри Адамов гэгшэд чемпионой нэрэ солодо хүртэhэн байна. Барилдаанай гоё hайхан техникэ харуулhан манай бүхэ, СССР-эй спортын мастер Валерий Иванов СССР-эй хүдөө ажахын министерствын тусхай шанда хүртэhэн байха юм.

☆ Орджоникидзе хотодо «Буревестник» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсаhан манай командын бүхэшүүл гурбадахи hуури эзэлhэн байна. Зүүн-Сибириин технологическа институдай студент Даши Фролов Россин Федерациин чемпион болобо. Мүн тус институдhаа барилдаанда ошоhон бүхэшүүл Геннадий Махутов, Владимир Вострецов, Олег Алексеев гэгшэд хоёрдохи hуури эзэлээ.

И. НИМАЕВ.

ӨӨРЫН ЦИРКТЭЙ БОЛОБО

ТАШКЕНТ. Республикын техническэ мэргэжэлэй hуралсалай культурын байшан өөрын цирктэй болобо. Тэрэнэй коллективтэ гимнастнууд, акробадууд, жонглернууд бии. Энэ циркын коллектив промышленна предприятинуудта, сэрэгэй частьнуудта, техническэ мэргэжэлэй училищинуудта өөhэдынгөө уран бэлигые шадамараар харуулдаг юм.

Циркдэ хабаададаг артистнуудай олонхинь республикын болон бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадаhан, тусгаар разрядтай спортсменүүд, спортын мастернууд. Тэдэнэр үдэр бүхэндэ мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, олон янзын программануудые бэелүүлжэ байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүүн таладань уран hайханай искусствын бүхэсоюзна фестивалиин лауреат жонглер Ташпулат Азимов.

Нүгөө зурагтань циркын артистка Татьяна Курнаава.

ТАСС-ай фотохронико.

МҮРДЭЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

Фельетон

Тэрэ хоёр толгойгоо доошонь гунхууланхай, шэмээгүйхэн hууха юм. Тиигэбэшье зал соохи хүнүүдые хирэ хирэ болоод лэ хаймадан хараадхина. Багсаахада, түрэлхидөө, танил нүхэдөө hэмээхэн хараашална янзатай. Теэд сүүдтэ ерэhэн эхэ, эсэгэнэрынь хүбүүдэйнгээ урдаhаа сэхэ харахаа зүрхэлнэтүй. Яажа сэхэ харахабши. Дүндаршагүй сэлмэт hайхан дурыень харатайханаар дайраhан хүбүүдтэ дурагүйлхэхэ, гайхаха, тиигээд хайрлахашье ушартай болоно хаш даа. «Хүндэ хэлсүүлхэгүй, нохойдо хусуулхагүй хүнүүд болоhой» гэжэ нарай нялха байхаhаань хойшо оролдоhоноо, халуурха үедэнь соромшье гэжэ унтангүй носолдоhоноо hанахадань, бүришье харатай ха юм. Үхибүү хүмүүжүүлхэ гээшэ үдэр сагай хэрэг бэшэ, харин энэ нангин хэрэгтэ хүнүүд бүхы ами наhаяа зорюулдаг гээшэ. Теэд мүнөө? Эхэ, эсэтын инаг hайхан дуран, эрмэлзэл оролдолго гансата хүндүүлхэй болоо.

Түрэлхидэй үнжэгэн зөөлэн дурые хэн муухайгаар hоёодооб, түрэhэн хүбүүдынь гү? Тиимэ даа, инаг дуратай түрэhэн хүбүүдынь!

— Һэ, энээхэн шүрдэгэрхэн үхибүүд хүниие сохёо гээшэ гү? Ямар жэгтэй юм.

— Гайха хари. Ямар тоолхогүй хүбүүд гээшэб.

— Гэртэхиниинь зэмэтэй юм ааб даа. Үхибүүдээ гартаа барижа шадахагүй ямар тиимэ тулюур түрэлхид байдаг бэ.

— Хари гыш. Теэд томоотой бүдүүн эрэ болоhон хүбүүдые ходо hахижа ябахань баhа хайшаа юм.

— Дээдэ hургуулида hуралсадаг юм ха.

— Тиихэдээ багшанар болохоо ябаhан хүбүүд бы.

— Нэгэниинь багша, нүгөөдэнь малай аргашан... Теэд мүнөө бүхы юумэн хосороо гүб даа. Бүри шантахан «hургуулида» байхадаа нилээд ухаатайхан болохол байха:

— Ухаа орохыеньшье бү мэдэе...

Иимэрхүү хөөрэлдөөн сүүдэй боложо байхадашье, забhарлалай үедэшье гараа бэлэй. Хүнүүдэй гайхалдаха буруу бэшэ.

Теэд сүүдэй урда зогсоhон гэмтэд хэд гээшэб?

Архиин hогтуугаар араатай нюдаргынгаа шалаае гаргаха hэдэлгээр М. гэгшые үргэ уруунь дэмыртэрнь ёборжо унагаагаад, архитай шэлээр тархииень соорторнь сохёошонь Буряадай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай түүхын ба хэлэ бэшэгэй факультедэй гурбадахи курсын студент Александр Башухаев, тэрэнэй үрөөhэн бөөрэ—Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй нэгэдэхи курсын студент Дугар Батуев болоно.

Ерээдүйн багша, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ! Одоо гайхамаар бэшэ аал. Хүбүүнэйнгээ дээдэ hургуулида ороод, «яhала гэмгүй» hураа болоходонь, түрэлхидынь хэды шэнээн баясаа гээшэб. Хүнүүдhээ дутуугүй хубсалуулхыешье оролдоо. Кино, театрта ошоходонь, мүнгэшье хайрлаагүй. Хүбүүднай дээдэ hургуулитай болохо, эхэ, эсэгынгээ нэрые магтан дурдуулха гэжэ найдаа. Теэд мүнөө түрэлхидэй этигэл найдабари, инаг hайхан дуран гансада унтаршалай. Эндэ хэн зэмэтэйб? Буурал сагаан толгойтой болоhон эхэ, эсэгэнэрынь гү? Али...Зүгөөр зэмэтэниие бэдэрээдшье яахамнайб. А. Башухаев Д. Батуев хоёр өөhэдөө зэмэтэй. Муу юумэ хэгты гэжэ тэдэниие хэншье hургаагүй, тухираагүй. Тиигэбэшье нэгэ асуудал хүнэй сэдьхэл зобоожо hаланагүй.

Үнэр баян совет бүлэдэ түрэhэн, хүмүүжэhэн, тиигээд совет hургуулида hураhан хүбүүд хайшан гэжэ муухай юумэндэ hураа гээшэб?!. Ямаршье зэмэгүй хүниие гэрэйнь хажууда зорюута отожо, мэдээгүй болоторнь сохижо унагаахань багадаад, архитай шэлээр тархииень соорторнь сохиhондонь зэбүүрхэнгүй, гүн сэдьхэлhээ дураа гутангүй байхын аргагүй. Одоол ёhотой алууршанай аяг ааша бэшэ аал! Шабар дотортой, шоно сэдьхэлтэй хүн иимэ муухай юумэ хэхэ юм бэзэ. Теэд энэмнай үсэгэлдэрэй студентнэр, аба, эжын инаг дуратай хүбүүд ха юм.

Үйлэ муутай энэ ушар үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь hарын 16-най үдэшэ болоо. М. гэгшэ ажалай hүүлээр гэртээ ошожо ябаа. Хэрэлсын эгээ доодо табсанда хүлөө табихатайнь хамта үүдэн гэнтэ сэлигдээд, Александр Башухаевай шулуутай нюдарга харатай муухайгаар нюуртань буушаhан байгаа. Эгээл энэ үедэ Дугар Батуев гэгшэнь тээ саанахана хүнүүдые хараашалжа, хүлеэгдээгүй юумэнэй болохоо hанаа hаа, нюдаргаша Башухаевта мэдүүлхээр бэлэн, бэеэ зэhээд байгаа бшуу. Тушаан боложо, гэрэй хажуугаар нэгэшье хүн тэрэ жэгшүүритэ үдэшэ ябаагүй, «алууршa» хүйхэрнүүдтэ hаад хээгүй байшоо. Теэд иимэ юумэн болохо гэжэ хэн мэдэхэб даа. Сохижо унагааhан хүмни лаб «үхөө» гэжэ гү, али hаядаа бодохогүй гэжэ найдаhан А. Башухаев нюдэ сабшалха hамбаанда бүхы хармааниень hууляад, шэб шэнэ ондатра малгайень үбэртэлөөд, нюдэ далда орошолой.

Талаан боложо, М. гэгшын соорhон толгойнь яhан ууpаг тархидань шүүд халта хүрөөгүйхэн байгаа бшуу. Хорёод минута тухай тэрэ мэдээгүй хэбтээ. Бүлин шуhанда зууралдашаhыень хэлэхээр бэшэ. Арайл гэжэ мүлхин ябажа гэртээ ороо бэлэй. Хэрбээ тэндэ удаан хэбтээ hаа, дары түргэн туhаламжа үзүүлээгүй hаа, юун болохо байгаа гээшэб. Тэрэ хүниие удангүй операционно стол дээрэ хэбтүүлхэ баатай бологдобо. Эндэшье нэгэ мэдээгээ табижа, нэгэ мэдээтэй боложо байгаа ха юм. Эгээл энэ үедэ үнөөхи «алууршa» хүйхэрнүүд худалдаhан малгайнгаа мүнгөөр архи абаад, хүхижэ, энеэлдэжэ, хүниие «алажархиhан» тухайгаа, хайшан гээд еборhон тухайгаа ярилдажа, бэе бэедээ дээрэлхэжэ, эшэхэ нюургүй юумэд hуугаа бшуу.

М. гэгшэдэ хоёр дахин операци хээ. Мүнөөшье болотор ажалдаа гараагүй. Һанахада бэлэн юм бэзэ. Зүгөөр хоёр дахин операционно стол дээрэ хэбтэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ.

Мангартаа ядарhан хүдхэшүүл хойто үдэрынь институдтаашье ошоогүй, хооhон шэлнүүдээ тушаажа, гоё арhан перчатка худалдаад, бултадаа баhа дахин архидаhан байха юм.

Сүүд хоёр үдэр үргэлжэлөө, сүүд хойшолуулагдаа. Юундэ? М. гэгшые сохиhон А. Башухаев Д. Батуев хоёр гэмээ сагааруулхын тула түрүүн хэлээшэеэ арсажа, бүришье түбэгтэй орёо болгоо. Тиигэбэшье хүниие сохиhоноо, тоноhоноо арсанагүй.

Сүүдэй забhарлгын үедэ түрэлхидынь М. гэгшые тойрошонхой, нюдаргаша, «алууршa» хүбүүд тухайдань нэгэ бага зөөлэнөөр хэлэхыень гуйха юм.

Нигэжэ хандахадаа яажа байhан зон гээшэб? Эшэхэ нюургүй, хюмhанай харыншье зэргэ hэшхэлгүй хүнүүд гэжэ hанахаар байна. М. гэгшын үхэшоо hаа, ...хүдхэшүүлэй түрэлхид му... иимэ гуйлта хэхэ байгаа гэ...

Хүбүүдэйнгээ худалааэ ... үнэншэхэ, hүүлшынхи мүнгөө... Ама халамгайхан ерэхэдэнь ... та хэхэшьегүй, хорихошьегүй... гурбан үдэр гэртээ хононгүй гуултахыень мэдэжэ байгаа... жээшье абахагүй.

Эндэ түрэлхидэй гэмынь ... рагдана.

Сүүд хойшолуулагдаа. Ти... шье А. Башухаев Д. Батуев... хуулиин ёhoop гэмээ амасаха... роо амасаха. Энээндэнь ямар... жэт түрэнэгүй.

М. ОСОДО...
манай тусхай кор...

«ПРАВДА БУРЯТИИ»
МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда: «КПСС-эй ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ» гэhэн гаршаг доро информацинууд. «Технологи hайжаруулжа, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ» гэhэн Т. Сенотрусовагай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Комсомол — партиин съездэ» гэжэ В. Леоновой статья. «Газарай эзэн» гэhэн К. Павловай зураглал.

Гурбадахи хуудаhанда: «Һарада хүрэмөөр» гэhэн А. Тук гэгшын очерк. Хилын саанаhаа абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: субботын үдэрэй заншалта хуудаhанай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА. 13 часhаа 16.30 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. 13 часhаа орон доторхи hонин. 13.05 — арадай телевизионно университет. 13.50 — культурын факультет. 14.55 — концерт. 15.30—телевизионно театр. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 16.30 — телезүжэг 17.45 — концерт.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. 16.30 минутаhаа 18.30 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18.30 минутаhаа «Неделя» гэhэн субботын программа. 19.30 — фильм-концерт. 20 часhаа 00.05 минута хүрэтэр Москваhаа дамжуулга.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефон...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ле... 35. Телефоны: редактор... 54-54, приёмная—54-93, ... редактора—68-08, зам. ре... тора—62-62, ответ. секре... —50-52, зам. ответ. секр... —66-76, отделы: парт... жизни —60-91, сельского... зяйства—64-36, 63-86, ... ганды и агитации—56-23, ... мышленности и строител... —61-35, советского строи... ства и быта—69-58, культ... и школ—60-21, писем и р... селькоров—67-81, инфор... —34-05, общественная ... пая—56-62, машинное бюр... 57-63, фотолаборатори... 33-61.

 Гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Совете Министров БурАССР Н-03347. Заказ № 88...